

10. SINIF

COĞRAFYA

Soru Bankası

Konu Anlatım Videolu

Soru Çözüm Videolu

Stratejik Konu Özetli

Mikro Konu Testleri

Uygulama Testleri

Etkinlikler

Soru Sayısı: 914

Mustafa Topal

OKYANUS

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE 1 DOĞAL SİSTEMLER 7 - 134

1. BÖLÜM: DÜNYA'NIN YAPISI VE OLUŞUM SÜRECİ

1. Mikro Konu: Dünya'nın Tektonik Oluşumu ve Değişimi 8

2. Mikro Konu: Jeolojik Zamanlar ve Türkiye'nin Jeolojik Geçmişi 11

3. Mikro Konu: İç Kuvvetler 15

4. Mikro Konu: Kayaçlar ve Yer Şekilleri 23

5. Mikro Konu: Türkiye'de İç Kuvvetler 33

6. Mikro Konu: Dış Kuvvetler (Akarsuların Oluşturduğu Yeryüzü Şekilleri) 37

7. Mikro Konu: Dış Kuvvetler (Rüzgârların Oluşturduğu ve
Karstik Arazilerde Oluşan Yeryüzü Şekilleri) 43

8. Mikro Konu: Dış Kuvvetler (Buzulların, Dalga ve
Akıntıların Oluşturduğu Yeryüzü Şekilleri) 47

9. Mikro Konu: Dış Kuvvetler (Kıyı Tipleri) 53

10. Mikro Konu: Dış Kuvvetler (Yer Şekillerinin Diğer Oluşum Süreçleri) 57

11. Mikro Konu: Türkiye'de Dış Kuvvetler 59

12. Mikro Konu: Türkiye'de Başlıca Yüzey Şekilleri 67

2. BÖLÜM: SU KAYNAKLARI

13. Mikro Konu: Dünyada Su Kaynakları 77

14. Mikro Konu: Türkiye'de Su Kaynakları ve Suların Kullanımı 91

3. BÖLÜM: TOPRAKLAR

15. Mikro Konu: Dünyada Topraklar 101

16. Mikro Konu: Türkiye'de Topraklar ve Toprakların Kullanımı 109

4. BÖLÜM: BİTKİLER

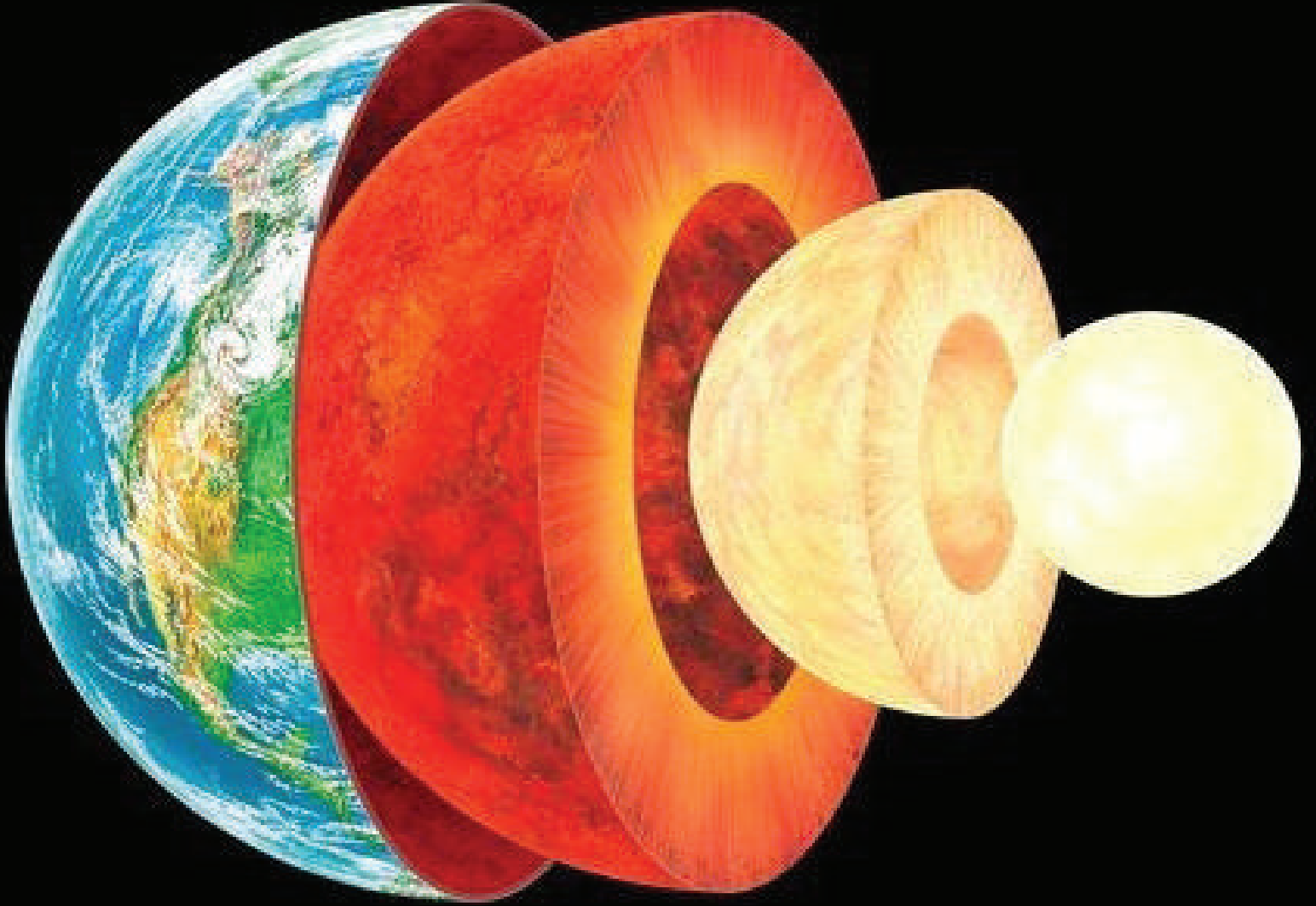
17. Mikro Konu: Dünyada Bitkiler 117

18. Mikro Konu: Türkiye'de Bitkiler ve Bitkilerden Yararlanma 125

ÜNİTE 2	BEŞERİ SİSTEMLER	135 - 198
	1. BÖLÜM: NÜFUS VE TÜRKİYE'DE NÜFUS	
	19. Mikro Konu: Nüfusun Özellikleri ve Önemi.....	136
	20. Mikro Konu: Dünyada Nüfusun Tarihsel Değişimi ve Dağılışı	145
	21. Mikro Konu: Nüfus Piramitleri	155
	22. Mikro Konu: Türkiye'de Nüfus	159
	2. BÖLÜM: GÖÇ VE EKONOMİK FAALİYETLER	
	23. Mikro Konu: Göç ve Göçlerin Nedenleri	173
	24. Mikro Konu: Türkiye'deki Göçlerin Nedenleri, Sonuçları ve Mekânsal Etkileri	183
	25. Mikro Konu: Ekonomik Faaliyetler.....	189
ÜNİTE 3	KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER.....	199 - 214
	BÖLÜM: DÜNYADA ULAŞIM	
	26. Mikro Konu: Dünyada Ulaşım ve Ulaşım Sistemleri (Kara Yolu, Demir Yolu, Hava Yolu, Boru Hatları)	200
	27. Mikro Konu: Dünyada Ulaşım ve Ulaşım Sistemleri (Deniz Yolu ve Boğazlar - Kanallar)	207
ÜNİTE 4	ÇEVRE VE TOPLUM.....	215 - 237
	BÖLÜM: AFETLER	
	28. Mikro Konu : Afetlerin Genel Özellikleri ve Dağılışı.....	216
	29. Mikro Konu : Türkiye'de Doğal Afetler	227
	30. Mikro Konu : Afetlerden Korunma Yolları	235
	CEVAP ANAHTARI	238 - 240

ÜNİTE 1

DOĞAL SİSTEMLER

MİKRO KONULAR

1. BÖLÜM: DÜNYA'NIN YAPISI VE OLUŞUM SÜRECİ

- 1. Mikro Konu** : Dünya'nın Tektonik Oluşumu ve Değişimi
- 2. Mikro Konu** : Jeolojik Zamanlar ve Türkiye'nin Jeolojik Geçmişi
- 3. Mikro Konu** : İç Kuvvetler
- 4. Mikro Konu** : Kayaçlar ve Yer Şekilleri
- 5. Mikro Konu** : Türkiye'de İç Kuvvetler
- 6. Mikro Konu** : Dış Kuvvetler (Akarsuların Oluşturduğu Yeryüzü Şekilleri)
- 7. Mikro Konu** : Dış Kuvvetler (Rüzgârların Oluşturduğu ve Karstik Arazilerde Oluşan Yeryüzü Şekilleri)
- 8. Mikro Konu** : Dış Kuvvetler (Buzulların, Dalga ve Akıntıların Oluşturduğu Yeryüzü Şekilleri)

9. Mikro Konu: Dış Kuvvetler (Kıyı Tipleri)

10. Mikro Konu: Dış Kuvvetler (Yer Şekillerinin Diğer Oluşum Süreçleri)

11. Mikro Konu: Türkiye'de Dış Kuvvetler

12. Mikro Konu: Türkiye'de Başlıca Yüzey Şekilleri

2. BÖLÜM: SU KAYNAKLARI

13. Mikro Konu: Dünyada Su Kaynakları

14. Mikro Konu: Türkiye'de Su Kaynakları ve Suların Kullanımı

3. BÖLÜM: TOPRAKLAR

15. Mikro Konu: Dünyada Topraklar

16. Mikro Konu: Türkiye'de Topraklar ve Toprakların Kullanımı

4. BÖLÜM: BİTKİLER

17. Mikro Konu: Dünyada Bitkiler

18. Mikro Konu: Türkiye'de Bitkiler ve Bitkilerden Yararlanma

1. BÖLÜM: DÜNYA'NIN YAPISI VE OLUŞUM SÜRECİ

1. Mikro Konu: DÜNYA'NIN TEKTONİK OLUŞUMU VE DEĞİŞİMİ

Dünya'nın İç Yapısı

Yer Kabuğu

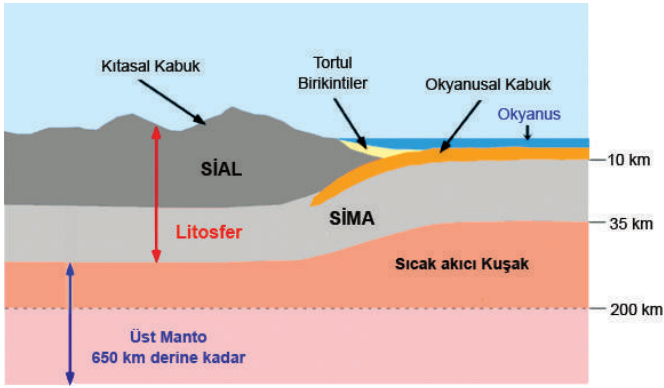
Kalınlığı yaklaşık 60 - 70 km olan kabuk SİAL ve SİMA denilen iki bölümden oluşur.

Sial: Kıtasal kabuk olarak bilinen SİAL daha çok silisyum ve alüminyum elementlerinden oluştuğundan bu ismi almıştır.

- Yoğunluğu 2,7 - 2,8 gr/cm³ tür.
- Kalınlığı kıtalar-dağlar üzerinde fazla iken okyanus tabanlarında incedir.

Sima: Okyanusal kabuk olarak adlandırılan SİMA daha çok silisyum ve magnezyum elementlerinden oluşmuştur.

- Yoğunluğu SİAL'e göre fazladır ve 3,0 - 3,5 gr/cm³ arasındadır.
- Kalınlığı okyanus tabanlarında fazla iken, karalarda azdır.

Manto

Mantoda meydana gelen konveksiyon akıntıları iç kuvvetlerin oluşmasında etkilidir.

- Mantonun yoğunluğu 5-6 gr/cm³ tür.
- Üst mantoda sıcaklıklar 1200°C'den fazladır.
- Alt mantoda demir ve magnezyum oranı artar.
- Derinliği ortalama 2900 km'ye kadar devam eder.

Çekirdek

Dış ve iç çekirdek olmak üzere iki bölümden oluşur.

- Dış çekirdek kıvamlı bir sıvı hâlinindedir. Nikel, demir ve magnezyum elementleri fazladır.
- İç çekirdek katı özellik gösterir ve nikel ve demir elementleri daha fazladır.
- Dış çekirdekte yoğunluk 10 gr/cm³ civarındayken iç çekirdekte 13,4 gr/cm³ dolayındadır.
- Sıcaklık iç çekirdekte 5.000 - 6.000 °C civarındadır.

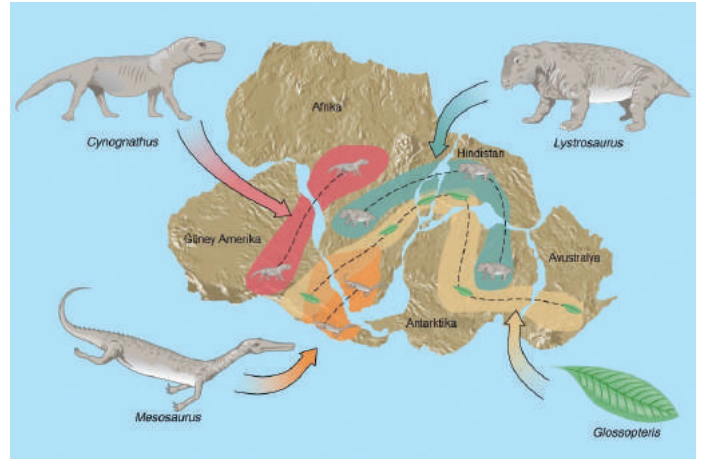
Levha Tektoniği

Yer kabuğunun günümüzdeki şeklini almasıyla ilgili en çok kabul gören görüş "**Kıtaların Kayması Teorisi**" denilen levha tektoniğidir. 1912 yılında Alman bilim adamı **Alfred Wegener**'in ileri sürdüğü teoriye göre, kıtalar önceleri tek parça kıta hâlindeki "**Pangea**"nın par-

çalanması sonucu irili ufaklı plaka veya levhalara dönüşmüştür. Bu teoriye göre günümüzden yaklaşık 250 milyon yıl önce kıtalar daha çok Güney Yarım Küre'de yer alan **Pangea** adı verilen bir kıtadan ve **Panthalassa** adı verilen büyük bir okyanustan oluşmaktaydı. I. Jeolojik zamanda Pangea ikiye ayrılarak bir bölümü kuzeye kaymış ve Asya, Avrupa, Kuzey Amerika kıtalarını içine alan **Lavrasya** karasını oluşturmuştur. Güneye doğru kayanlar ise Afrika, Güney Amerika, Avustralya ve Antarktika'nın oluşturduğu **Gondwana** kütesini oluşturmuştur. Bu iki kara parçasının arasında ise **Tetis Denizi** adı verilen büyük bir su kütesi yer almaktaydı.

Kıtaların kayması teorisini destekleyen örnekler;

- Farklı kıtalarda aynı canlı fosillerinin görülmesi,
- Güney Amerika'nın doğu kıyılarının girinti ve çıkıntılarının Orta ve Güney Afrika'nın batı kıyılarının girinti ve çıkıntılarının birbirini tamamlar nitelikte olması,
- Kuzey Atlantik'in iki yakasındaki sıradağlarının birbirinin devamı olması,
- I. Zamana ait buzul izlerine Güney Afrika, Arjantin ve Antarktika'da rastlanması bu kıtaların Güney Kutbu'na yakın ve birleşik hâlde olduğunu kanıtlamaktadır.

Levha sınırları yer kabuğunun en zayıf ve en hareketli alanlarıdır.

Uzaklaşan levhaların sınırında;	Yaklaşan levhaların sınırında;
<ul style="list-style-type: none">• Sığ depremler,• Graben ve yarıklar (riftler),• Volkanizma ve volkanik adalar,• Okyanus sırtları oluşur.	<ul style="list-style-type: none">• Sıradağlar,• Depremler,• Volkanik faaliyetler,• Okyanus hendekleri,• Okyanus havzalarının kapanması gibi olaylar görülür.

Anadolu Levhası

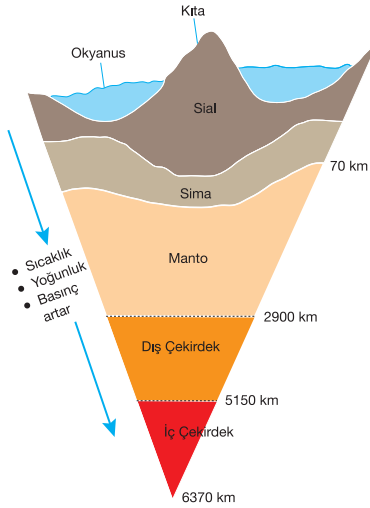
Anadolu levhasının kuzeyinde Avrasya levhası, güneyinde Arap levhası ve Afrika levhası yer alır. Afrika levhası 18 mm/yıl hızla kuzeybatıya doğru hareket ederek Anadolu levhasına baskı uygular. Bu baskı Anadolu'nun batıya doğru hareket etmesine yol açar. Anadolu levhasının Avrasya levhasıyla sınırını Kuzey Anadolu Fay Hattı belirler. Bu hatta Anadolu 25 mm/yıl hızla batıya doğru hareket eder. Anadolu'nun Arap levhasıyla karşılaşma alanı Doğu Anadolu Fay Hattı'dır. 558 km uzunluğundaki fay, Bingöl Karlıova'dan İskenderun Körfezi'ne kadar uzanır. Burada Doğu Afrika fay hattının devamı olan Ölüdeniz fayı ile birleşir.

TEST 1

1. MİKRO KONU: Dünya'nın Tektonik Oluşumu ve Değişimi 1. ÜNİTE: Doğal Sistemler (Dünya'nın Yapısı ve Oluşum Süreci)

1. Aşağıda dünyanın iç yapısı gösterilmiştir.

Verilen şekle bakılarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kalınlığı en fazla olan katman çekirdektir.
- B) Yer'in merkezine doğru sıcaklık artar.
- C) Okyanus tabanlarında sial tabakası daha incedir.
- D) Dağlık alanlarda magma yeryüzüne daha zor çıkar.
- E) Sima ile mantonun sıcaklığı birbirine yakındır.

2. Yer kabuğunun günümüzdeki şeklini almasıyla ilgili en çok kabul gören görüş "Kıtaların Kayması Teorisi" denilen levha tektoniğidir. 1912 yılında Alman bilim adamı'in ileri sürdüğü teoriye göre, kıtalar önceleri tek parça kıta halinde "Pangea"nın parçalanması sonucu irili ufaklı plaka veya levhalara dönüşmüştür.

Yukarıdaki parçada boş bırakılan yere aşağıdaki bilim adamlarından hangisi getirilmelidir?

- A) Alfred Wegener
- B) James Cook
- C) Kristof Kolomb
- D) Batlamyus
- E) Galile

- 3.
- Kıtasal kabuk olarak bilinir.
 - Sıcaklığı en fazla olan katmandır.
 - İç kuvvetler gücünü buradan alır.
 - Manto ile iç çekirdek arasında bulunur.

Aşağıdaki Yer'in katmanlarından hangisiyle ilgili bir bilgi verilmemiştir?

- A) İç çekirdek
- B) Manto
- C) Sial
- D) Sima
- E) Dış çekirdek

4. Levha Tektoniği Kuramı'nı ilk ortaya atan Alfred Wegener'dir. Buna göre, aşağıdakilerden hangisi Alfred Wegener'in desteklediği görüşlerden biri olamaz?

- A) Levhalar daimi olarak hareket halindedir.
- B) Farklı kıtaların kıyıları paralellik gösterebilir.
- C) Dünya'nın ilk zamanlarında levhalar tek parça halindedir.
- D) Kıtasal levha ile okyanusal levhanın birbirine yaklaşması sıradağları oluşturur.
- E) Levha sınırları daha kalın olduklarından magmanın yeryüzüne çıkması zordur.

5. Öğretmen öğrencilerine şu soruyu sormuştur. "Eylül 2019'da İstanbul'da meydana gelen 5,8 şiddetindeki depremin temel nedeni sizce nedir?"

Öğrencilerin aşağıda verdiği cevaplardan hangisi doğrudur?

- A) **Görkem**: Çekirdek yapısının akışkan olması
- B) **Ersin**: Magmada konveksiyonel akıntılarının olması
- C) **Şevval**: Sial tabakasının İstanbul'da daha ince olması
- D) **Arda**: Denize kıyısının bulunması
- E) **Ece**: İstanbul'da yüzey şekillerinin sade olması

6. Aşağıda kıyıya paralel uzanmış bir dağ sırası gösterilmiştir.

Verilen fotoğrafa bakıldığında hangi yerde sial tabakasının daha kalın olması beklenir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

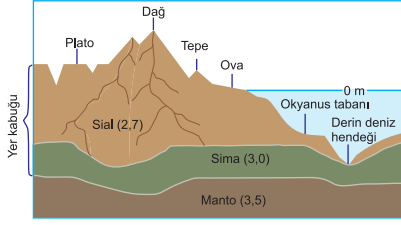

TEST 2

1. MİKRO KONU: Dünya'nın Tektonik Oluşumu ve Değişimi

1. ÜNİTE: Doğal Sistemler (Dünya'nın Yapısı ve Oluşum Süreci)

1. Aşağıdaki şekilde yer yapısı gösterilmiştir.

Şekle bakılarak,

- I. Sial tabakası dağlık alanlarda daha kalındır.
- II. Mantonun kalınlığı simadan fazladır.
- III. Mantonun yoğunluğu sialdan fazladır.
- IV. Okyanus tabanlarında magma yeryüzüne daha kolay çıkar.

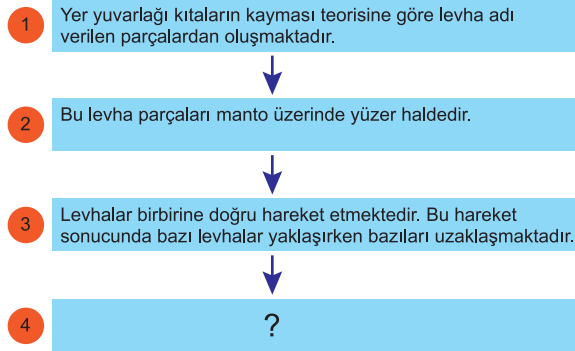
hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III
D) II ve IV E) I, III ve IV

2. Yer yapısıyla ilgili aşağıdakilerden hangisine bakılarak bilgi elde edilemez?

- A) Volkanik faaliyetlere B) Deprem dalgalarına
C) İklim özelliklerine D) Kayaç yapısına
E) Fay hatlarına

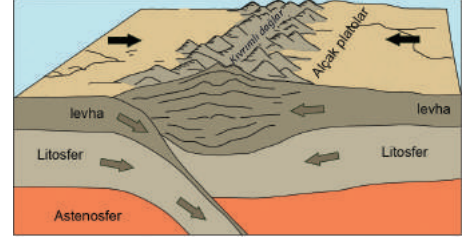
3. Aşağıdaki kavram haritasında yer yapısının oluşumuyla ilgili bir süreç verilmiştir.

Buna göre, kavram haritasında soru işareti (?) ile gösterilen yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) Birbirine yaklaşan levhalarda daha çok sıradağlar, uzaklaşan levhalarda ise okyanus çukurları oluşur.
B) Bu levhaların görünür kısımlarına kıta adı verilir.
C) Manto içindeki konveksiyonel akıntılar iç kuvvetlerin kaynağını oluşturur.
D) Levhaların yüksek kısımlarında sial tabakası daha kalındır.
E) Çekirdek sıcaklık ve basınç fazlalığından dolayı katı haldedir.

4. Aşağıda iki levhanın karşılaşması sonucunda oluşan kıvrımlı dağ şekli gösterilmiştir.

Aşağıdaki dağ sıralarından hangisi bu şekilde oluşan dağlardan biri değildir?

- A) Alp Dağları B) Kayalık Dağları C) Himalayalar
D) And Dağları E) İskandinav Dağları

5. Rift; deniz altı sırtları boyunca kıta kütlelerinin ayrılması ile oluşan yarıklar ve kara üzerinde doğrultu atımlı faylar boyunca görülen yarıklardır.

Buna göre, riftlerle ilgili olarak,

- I. Levha sınırlıdır.
- II. Fay noktalarıdır.
- III. İklim sıcaktır.
- IV. Karstik kayaçlar yaygındır.

yargılarından hangileri kesin olarak söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6. Coğrafya öğretmeni Mustafa Bey girdiği 10. sınıfta tahtaya aşağıdaki tabloyu çizmiştir.

		Doğru	Yanlış
1	Şili, Türkiye, Japonya gibi ülkeler levha sınırlarında yer alır.	✓	
2	Sıcak su kaynakları levha sınırlarında bulunur.		✓
3	Volkanizmanın etkili olduğu bölgelerde bazalt, tüf gibi kayaçlar görülür.	✓	
4	Sima ile Sial, yer kabuğu olarak adlandırılır.		✓
5	Birbirine yaklaşan levhalarda sıradağlar meydana gelir.	✓	

Öğretmen sınıfa "Arkadaşlar, yaptığım tabloda hangilerinde yanlışlık yapılmıştır?" diye sormuştur. Öğrencilerin aşağıda verdiği cevaplardan hangisi doğrudur?

- A) 1 ve 2 B) 2 ve 4 C) 2 ve 5
D) 3 ve 4 E) 4 ve 5

3. Mikro Konu: İÇ KUVVETLER

İç Kuvvetler

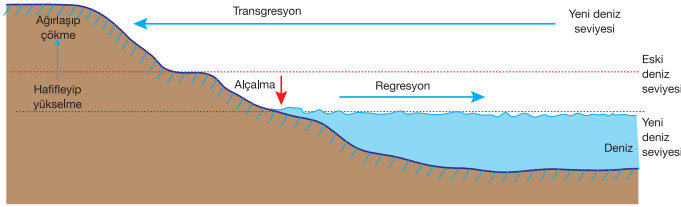
Epirojenez (Kıta Oluşumu)

Yer kabuğunun geniş alanlarında meydana gelen yükselme ve alçalma hareketlerine **epirojenez** denir.

Bu hareketler çok yavaş bir şekilde (her yıl birkaç cm ya da birkaç mm olarak) gerçekleşir. Karalar ve denizler ağırlığı oranında magmaya batmış durumdadır ve aralarında bir denge vardır. Bu dengeye **izostatik denge** denir. İzostatik denge bozulduğunda yer kabuğunda yükselme veya alçalma meydana gelir.

Bu dengenin bozulmasına neden olan başlıca olaylar;

- İklim değişimleri (Buzul oluşumu ve erimesi gibi),
- Dağ oluşumu,
- Tortullanma,
- Dış kuvvetlerin (akarsu, rüzgâr, buzul vb.) aşındırması olarak sıralanabilir.

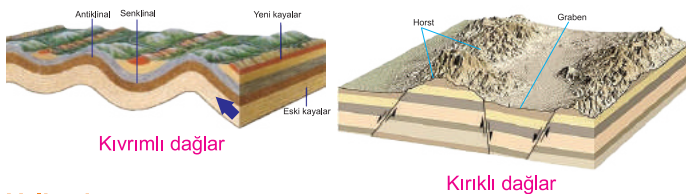
Orojenez (Dağ Oluşumu)

Kıvrımlı Dağlar

Jeosenklinallerdeki tortullar yan basınçların etkisiyle yumuşak ise kıvrım yapar. Bu kıvrımların üstte kalan kısmına **antiklinal** altta kalan kısmına **senklinal** adı verilir. Bu sisteme Dünya'da, Avrupa'daki Alp dağları, Asya'daki Himalaya dağları, Kuzey Amerika'da Kayalık Dağları, Güney Amerika'da ise And Dağları örnek olarak gösterilebilir.

Kırıklı Dağlar

Yer kabuğunun esnek olmayan sert yapıdaki tabakaları şiddetli yan basınçların etkisiyle kırılır. Bu kırılmalar sonucunda bazı alanlar bloklar şeklinde yükselirken, bazıları ise bloklar şeklinde çöker. Kırılmalar sonucunda yükselen alanlar **horst** (dağ), alçalan alanlar **graben** (ova) adı verilen yer şekillerini oluşturur. Türkiye'de oluşan en önemli kırıklı dağ kuşağı, Batı Anadolu'dadır.

Volkanizma

Magmanın yer kabuğunun zayıf yerlerinden, kırık ve çatlaklardan yükselerek yeryüzüne çıkmasına **volkanizma** denir.

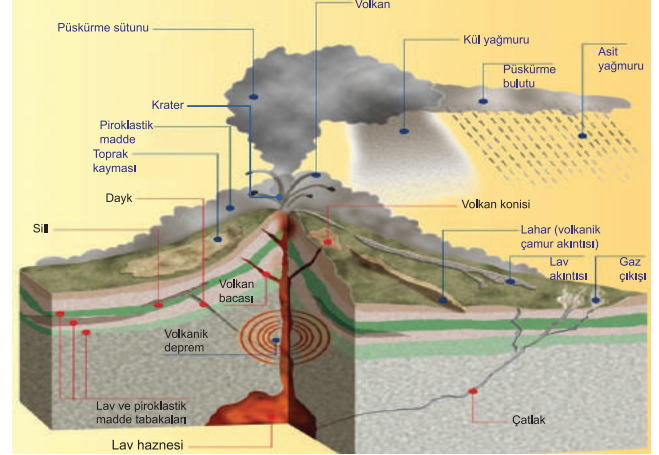
Derinlik Volkanizması

Yer altındaki soğuyan malzemelerden oluşan kayaçlar daha yavaş soğuduğundan yüzeyde oluşmuş kayaçlara göre daha iri taneli görünümündedir.

Derinlik veya iç volkanizma sonucunda **batolit, lakolit, sill, dayk** denilen yer altı şekilleri oluşur.

Yüzey Volkanizması

Magmanın yer kabuğunun zayıf yerlerini kırıp yer üstüne püskürmesiyle katı, sıvı ve gaz malzemeler ortaya çıkar. Yüzeye çıkan katı maddelere **piroklastik maddeler** denir.

Krater: Volkanın ağız kısmındaki çukurluğa denir.

Kaldera: Kraterin çökmesiyle oluşan yayvan çukurluğa denir.

Maar: Gaz patlaması sonucu oluşan çukurluğa denir.

Tüf: Volkan küllerinin çimentolaşmasıyla oluşan yumuşak kayadır.

Baca: Volkanın çıkış yoludur.

Volkan külü: 1 cm'den küçük malzemelere denir.

Lapilli: 1 cm den büyük malzemeler veya volkan çakıllarıdır.

Volkan bombası: Büyük taş parçalarına denir.

Kalkan volkanlar: Akıcı lavların yayılıp soğumasıyla oluşmuş geniş alanlı kubbemsi volkanlardır. Ülkemizde Güneydoğu Anadolu'daki Karacadağ.

Tabakalı volkanlar: Değişik zamanlarda tüf ve lavlar püskürten akıcı olmayan lavların soğumasıyla oluşan volkanlardır. Ülkemizdeki Ağrı Dağı buna örnektir.

Tüf (kül) konileri: Katı maddelerin birikmesi sonucunda oluşan koni biçimli volkanlardır.

Dünya'da aktif volkanik alanlar;

- Büyük Okyanus çevresi ve adaları,
- Atlas Okyanusu'nun orta kısmı İzlanda Adası,
- Büyük Okyanus'ta Hawaii adaları,
- Afrika'nın doğu kesimi,
- Akdeniz'de İtalya'nın güneyi ve Yunanistan'dadır.

Depremler (Seizma)

Yeryüzünde oluşan sarsıntılara deprem adı verilir. Depremler tektonik, volkanik ve çöküntü depremler olmak üzere üçe ayrılır.

Tektonik Depremler

Yer kabuğunun parçaları olan levhaların hareketleri sonucu çarpışma ve sıkışma meydana gelir. Bazen yüzeye yakın bazen derinlerde oluşan bu faaliyetler neticesinde sarsıntılar oluşur. Bu sarsıntılara **tektonik deprem** adı verilir. Sismik dalgalar şeklindeki bu sarsıntıları **sismoloji** bilimi inceler, inceleyen kişiye ise **sismolog** denir.

Volkanik Depremler

Volkanların püskürmesi sonucu oluşan bu depremlerin etki alanları dardır. Japonya ve İtalya gibi ülkelerde görülür.

Çöküntü Depremleri

Yer altındaki mağara, kömür ocağı ve galeri gibi boşlukların tavan kırılmalarının çökmesiyle oluşurlar. Yüzeye yakın, etki alanları dardır. Tuz, jips ve kalker gibi karstik arazilerde daha yaygın olarak görülür.

TEST 1

3. MİKRO KONU: İç Kuvvetler

1. ÜNİTE: Doğal Sistemler (Dünya'nın Yapısı ve Oluşum Süreci)

1. İç kuvvetler, gücünü ve enerjisini yerin derinliklerinden yani magmadan alan kuvvetlerdir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi gücünü magmadan almaz?

- A) Orojenez
- B) Depremler
- C) Volkanizma
- D) Akarsular
- E) Epirojenez

2. Yer şekillerini oluşturan kuvvetlerin etki süresi bazen saniyeler sürerken bazen milyarlarca yıl sürmektedir.

Buna göre;

- depremler,
- kıta oluşumu,
- dağ oluşumu,
- volkanizma

olaylarından hangilerinin etki süresi en uzun ve en kısadır?

<u>En uzun</u>	<u>En kısa</u>
A) Deprem	Kıta oluşumu
B) Kıta oluşumu	Deprem
C) Dağ oluşumu	Volkanizma
D) Volkanizma	Depremler
E) Kıta oluşumu	Dağ oluşumu

3.

Yukarıda yer şekillerinin oluşum süreçlerinden biri gösterilmiştir.

Bu oluşum şekli aşağıdaki hangi kavram ile açıklanabilir?

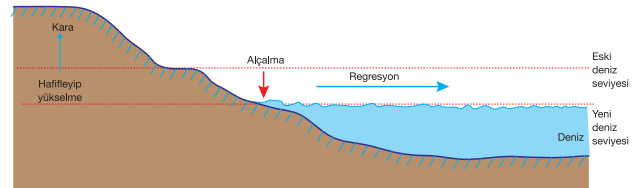
- A) Kıvrılma
- B) Kırılma
- C) Horst
- D) Graben
- E) Kıta oluşumu

4. III. zamanda Arabistan Levhası kuzeye doğru kayarak Doğu Avrupa Platformu ile karşılaşmış ülkemizdeki bazı sıradağları oluşturmuştur. Bu hareket günümüzde de devam etmektedir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi bu hareketlerin devam ettiğine kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Akarsu aşındırmasının fazla olması
- B) Tektonik depremlerin görülmesi
- C) Taş kömürü yataklarının bulunması
- D) Doğuya doğru yükseltinin artması
- E) Dağların batıdan - doğuya doğru uzanması

5. Aşağıdaki şekilde kıta oluşum hareketlerinden biri gösterilmiştir.

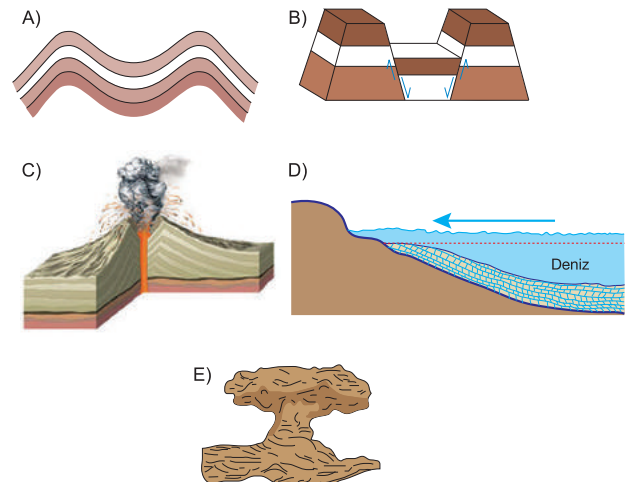

Bu durumun ortaya çıkmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Buzul kütlelerinin oluşması
- B) Kara kütlelerinin ağırlığının artması
- C) Yağış miktarının artması
- D) Volkanik patlamanın yaşanması
- E) Buzulların erimesi

6. Alp Orojenezi ülkemizdeki Karadeniz ve Akdeniz dağlarını da içine alan dağ oluşum hareketidir.

Aşağıdakilerden hangisi bu dağların oluşum şeklini göstermektedir?

0A2D0CF4

1. • Tabakaların yapısında bozulmalar vardır.
• Kıvrım veya kırık yaparak oluşur.
• Oluşum süreci binlerce yılı bulmaktadır.

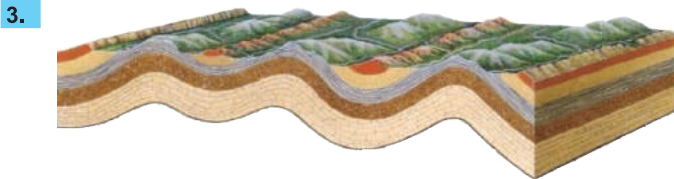
Yukarıda özellikleri verilen iç kuvvet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Epirojenez B) Orojenez C) Volkanizma
D) Seizma E) Karstlaşma

2. Kara ve denizlerde düşey doğrultudaki alçalma yükselme hareketlerine epirojenez denir. Başka bir ifade ile, yer kabuğunun geniş alanlı yayılma hareketleridir. Bu hareketler neticesinde kıtasal alanlar meydana gelir.

Buna göre, aşağıdaki kavramlardan hangisi epirojenik hareketler içinde yer almaz?

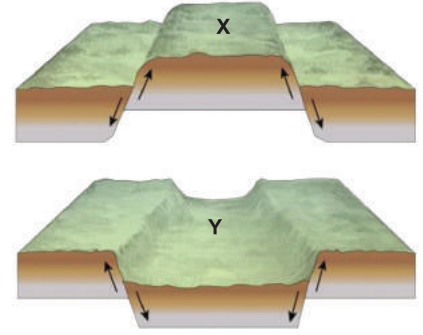
- A) İzostatik denge B) Regresyon
C) Transregresyon D) İzostazi
E) Seizma

Yukarıdaki dağ oluşum şeklinin aşağıda verilen dağların hangisiyle bir ilgisi yoktur?

- A) Kayalık Dağları B) And Dağları
C) Doğu Karadeniz Dağları D) Erciyes Dağı
E) Toroslar

4. Yanda dağ oluşum şekillerinden biri gösterilmiştir. Buna göre, X ve Y ile gösterilen yer şekli aşağıdakilerden hangisi olabilir?

X	Y
A) Antiklinal	Senklinal
B) Antiklinal	Horst
C) Senklinal	Graben
D) Horst	Graben
E) Graben	Horst

5. Yandaki şekilde karasal bir alanın 16 milyon yıl içindeki değişimi gösterilmiştir.

Karasal alanın bu şekilde yer değiştirmesinin temel nedeni aşağıdakiilerden hangisidir?

- A) Orojenik hareketlerin meydana gelmesi
B) Dünyanın iç ısını kaybetmemesi
C) Volkanik faaliyetlerin etkisini yitirmesi
D) Depremlerin şiddetli olarak meydana gelmesi
E) Yer kabuğunun sial ve simadan oluşması

6. (I) Yeryüzünde dış kuvvetler tarafından aşındırılan çeşitli maddeler, çukur yerlerde özellikle kıta kenarlarındaki denizlerle yığılır. (II) Bu kesimlere jeosenklinal denir. (III) Deniz tabanlarında, kalınlıkları zamanla artan tortul tabakalar, levhaların birbirine yaklaşması sonucunda yan basınçların etkisiyle kıvrılır. (IV) Kıvrılan tabakalar yükselip deniz yüzeyinin üstüne çıkarak dağ oluşumunu gerçekleştirir. (V) Kıvrım dağlarının kubbe şeklinde yükselen kısmına senklinal, çukur kısmına ise antiklinal denir.

Yukarıdaki parçada verilen bilgilerden kaç numaralı cümlesinde bir hata yapıldığı söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

TEST 3

1. Aşağıda iç kuvvetlerle ilgili verilen kavram eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Orojenez ⇒ horst - graben
- B) Derinlik volkanizması ⇒ batolit - dayk - lakolit
- C) Epirojenez ⇒ izostatik denge - deniz ilerlemesi
- D) Volkanizma ⇒ senklinal - antiklinal
- E) Deprem ⇒ fay hattı

2. I. Doğu Karadeniz'de çentik vadilerin oluşması
II. Malezya'da krater gölünün bulunması
III. Şili'de tsunamilerin görülmesi
IV. Balkanlar'da karstik şekillerin görülmesi
V. Hollanda'nın her yıl yaklaşık 0,5 mm çökmesi

Yukarıdakilerden hangilerinin gerçekleşmesinde iç kuvvetlerin etkili olduğu söylenemez?

- A) I ve II
- B) I ve IV
- C) II ve III
- D) II ve V
- E) IV ve V

3. Aşağıdaki bölgelerden hangilerinde volkanik patlamaların ve olayların daha fazla olduğu söylenebilir?

- A) Moğolistan - Balkanlar
- B) Almanya - İskandinav Yarımadası
- C) Şili - Uzak Doğu Asya
- D) Norveç - Kuzey Afrika
- E) Avustralya - Orta Asya

4. Depremler, tektonik, volkanik ve çökme olmak üzere üçe ayrılır.

Buna göre,

- I. Etki alanları geniştir.
- II. Can ve mal kayıpları daha fazladır.
- III. Karstik arazilerde yaygındır.
- IV. Fay hatlarıyla paralellik gösterir.

hangilerinin tektonik depremlerin özellikleri arasında yer almaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) II ve IV
- E) III ve IV

5. Volkanik patlamalardan çıkan gaz ve kül miktarının gezegenin iklimi üzerinde hatırı sayılır etkisi vardır. Büyük patlamalar, iklim değişiklikleri ile bağıntılıdır. Bu durumun sonucunda meydana gelen sıcaklık düşüklüğüne volkanik kış adı verilir.

Buna göre, aşağıdaki olaylardan hangisinin volkanik kışa etkisinin daha fazla olması beklenir?

- A) İzlanda'da Eyyafyallayöküll Yanardağı'nın patlaması
- B) Türkiye'de Isparta'daki Gölcük Gölü'nün oluşması
- C) ABD'deki Yellowstone volkanın tekrar aktif hale geçmesi
- D) Japonya'daki Fuji Dağı'nda krater gölünün oluşması
- E) Şili'de deniz altında volkanik gaz çıkışlarının olması

6. Aşağıdaki yer şekli ve kuvvetlerden hangisi gücünü yerin derinliklerinden almaz?

- A) Mağara ve galeriler
- B) Depremler
- C) Kıta oluşumu
- D) Volkanik patlama
- E) Dağ oluşumu

0A250938

1. Bir bölgede son elli yılda birkaç defa hem deprem hem de volkanik patlama yaşandı ise bu bölgeyle ilgili,

- I. Levha sınırları üzerinde yer alır.
 - II. Genç arazilere sahiptir.
 - III. Yerleşme sayısı fazladır.
 - IV. Taş kömürü yatakları bulunur.
- hangileri söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Aşağıda iç kuvvetler ve olaylar ile ilgili bazı kavramsal açıklamalar verilmiştir.

- Karalar üzerindeki buzullaşma ve tortullanma neticesinde karaların alçalması olayıdır.
- Yan basınçlar sonucunda kıvrım yapan tortul alanın üstteki kısmı
- Kayalar arasında mantara benzer şekilde lavların soğuması ile oluşan yer şeklidir.
- Özellikle tünel ve mağara gibi yerlerde çökmeyle oluşan yer sarsıntılarıdır.

Yukarıda verilen açıklamalara bakıldığında aşağıdakilerden hangisiyle ilgili bir bilgi yer almamaktadır?

- A) Lakolit B) Antiklinal C) Deniz ilerlemesi
D) Göçme depremi E) Volkan konisi

3. Endonezya'da bulunan Toba süper volkanı patladığında, insan nesli tükenme tehlikesiyle karşılaşmıştır. Bilim kitapları yazarı Sam Kean'e göre, MÖ.70 bin yılında Endonezya'nın Sumatra Adası'nda gerçekleşen Toba Yanardağı patlamasında, ortaya çıkan ısı 1000 km uzaklıktaki kayaları eritmiştir. Meydana gelen kül, toz ve buhar havaya yayılarak güneş ışınlarının yer yüzüne ulaşmasını 6 yıl boyunca engellemiştir. İnsanlık kıtlıkla mücadele etmeye başlamıştır.

İnternette...

Verilen parçaya bakılarak süper bir volkanizmanın meydana gelmesiyle;

- I. iklim olaylarında,
- II. ekonomik faaliyetlerde,
- III. biyoçeşitlilikte,
- IV. çekirdeğin yapısında

hangilerinde değişmelerin olması beklenmez?

- A) Yalnız II B) Yalnız IV C) I ve II
D) II ve III E) III ve IV

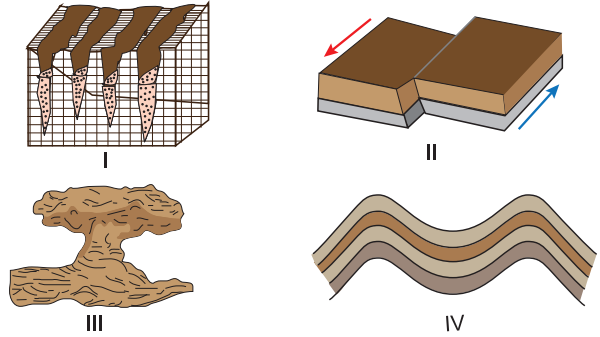
4. Öğretmen tahtaya aşağıdaki tabloyu çizerek öğrencilerine şu soruyu sormuştur. "Tablodaki hangi yer şekillerinin oluşmasında iç kuvvetler etkilidir?"

1. batolit	2. krater	3. fay kırığı
4. delta	5. drumlin	6. gayzer
7. kalkan volkan	8. dayk	9. dolin

Buna göre, öğrencilerin verdiği aşağıdaki cevaplardan hangisi doğrudur?

- A) 1-2-5-6 B) 2-4-6-8 C) 3-5-7-9
D) 1-2-3-6-7-8 E) 2-4-6-7-9

5.

Yukarıda verilen yer şekillerinden hangilerinin oluşmasında iç kuvvetler etkili olmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız IV C) I ve II
D) II ve IV E) III ve IV

6. Aşağıdaki ülke çiftlerinden hangilerinde iç kuvvetlerden olan volkanizma faaliyetleri daha sıklıkla görülür?

- A) İtalya - Japonya
B) Türkiye - Şili
C) ABD - Rusya
D) Mısır - Kanada
E) Nijerya - Avustralya

DOĞRU YANLIŞ

Aşağıda verilen ifadelerden doğru olanlarının yanına (D), yanlış olanlarının yanına ise (Y) yazınız.

- 1 İzostatik dengenin bozulması kıta oluşumuna neden olur.
- 2 Orojenezde kırılma sonucu antiklinal ve senklinal oluşur.
- 3 Himalaya dağları volkanizma sonucunda oluşmuştur.
- 4 Volkanik faaliyetler daha çok dağlık alanlarda görülür.
- 5 Hollanda orojenez sonucu alçalan bir ülkedir.

- 6 Andezit, bazalt ve dayk yüzeysel volkanizmaya girer.
- 7 Kara kütlelerindeki buzulların erimesi denizlerin ilerlemesine neden olur.
- 8 Epirojenik ve orojenik hareketlerin günümüzde etkisi kalmamıştır.
- 9 Depremler, tektonik, volkanik ve çökme olmak üzere üçe ayrılır.
- 10 İç merkez yüzeye yakın oldukça depremin verdiği hasar artar.

BOŞLUK DOLDURMA

tabakalı - epirojenez - Atlas - senklinal - antiklinal - kalkan - tüflü - graben - tektonik - Pasifik - orojenez - çökme - volkanik

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere kutu içindeki uygun düşen kelimeleri yazınız.

- 1 Kıta oluşum hareketlerine denir.
- 2 Dağ oluşum hareketlerine denir.
- 3 Ülkemizdeki Ağrı ve Japonya'daki Fuji Dağı - volkan tipine girer.
- 4 Akıcı lavların yayılıp soğumasıyla geniş alanlı - volkan tipleri oluşur.
- 5 Yer altında oluşan mağara gibi boşlukların tavanlarının çökmesiyle depremler oluşur.
- 6 Dünya'da en fazla depremler görülür.
- 7 Kıvrımlı dağların üstte kalan kısımlarına - adı verilir.
- 8 Kırıklı dağların altta kalan kısımlarına - adı verilir.
- 9 Dünya'da volkanik olaylar daha çok - Okyanusu çevresinde görülür.
- 10 Okyanusu'nda volkanik faaliyetler sonucu İzlanda adası ortaya çıkmıştır.

14. Mikro Konu:

TÜRKİYE'DE SU KAYNAKLARI VE SULARIN KULLANIMI

Türkiye'nin Denizleri ve Kullanımı

Denizlerimiz	Kıyı Uzunluğu (km)	Tuzluluk Oranı (‰)
Ege	2805	34
Karadeniz	1695	18
Akdeniz	1577	39
Marmara	1189	22

- Çanakkale ve İstanbul boğazları, Karadeniz ülkelerinin açık denizlere çıkmasını sağlayan su yollarıdır.
- Akdeniz ve Ege Denizi turizm bakımından önemli olmakla birlikte ulaşım ve balıkçılık bakımından da önemlidir.
- Kıyıya yakın bölgelerin ikliminin ılımanlaşmasını sağlar.
- **Karadeniz:** En derin yeri 2244 metre olan deniz, ülkemizde balıkçılığın en fazla yapıldığı denizdir.
- **Akdeniz:** Süveyş Kanalı ile Kızıldeniz'e, Cebelitarık Boğazı ile Atlas Okyanusu'na bağlantısı vardır. Türkiye ekonomisine en önemli katkısı turizm alanında olmaktadır. En derin yeri 4632 metredir.
- **Marmara Denizi:** En derin yeri 1238 metredir. Turizm, balıkçılık ve ulaşım faaliyetleri yaygındır.
- **Ege Denizi:** En derin yeri 2572 metredir. Ticaret, turizm ve limanlar bakımından gelişmiştir.

Türkiye'nin Akarsuları ve Kullanımı

Akarsularımızın Genel Özellikleri

- Bazıları açık havza (Fırat, Dicle, Kızılırmak), bazıları kapalı (Kura, Aras) havza özelliği gösterir.
- Doğu Karadeniz Dağları ve Batı Torosların denize bakan yamaçlarında kısa boylu akarsular yer alır.
- Hızlı bir akışa sahiptirler.
- Hidroelektrik potansiyelleri fazladır.
- Denge profiline ulaşmamışlardır.
- Taşımacılık yapılamaz. (Bartın çayı hariç)
- Su sporlarına (Rafting, kano) uygundur.
- Bazı akarsularımız kaynağını ülkemiz topraklarından alıp dışarıya dökülür. (Fırat, Dicle, Kura, Aras)
- Bazı akarsular ülkemiz dışından doğup ülkemizde denize dökülür. (Meriç - Asi)
- Karadeniz'de yer alan akarsular (Çoruh, Bartın, Fırtına) hariç, diğer bölgelerdeki akarsuların rejimleri genelde düzensizdir.
- Yatak eğimleri az olan akarsular genellikle Batı Anadolu'da yer alır. (Gediz, Bakırçay, Büyük Menderes ve Küçük Menderes)
- Ülkemizdeki başlıca kapalı havzalar İç Anadolu, Van Gölü ve Göller Yöresi'dir.

Karadeniz'e dökülenler: Çoruh - Kızılırmak - Yeşilirmak - Sakarya - Bartın çayı

Akdeniz'e dökülenler: Seyhan - Ceyhan - Asi - Aksu - Manavgat Çayı - Göksu - Köprüçay

Ege Denizi'ne dökülenler: Bakırçay - Gediz - Büyük Menderes - Küçük Menderes - Meriç - Ergene

Marmara Denizi'ne dökülenler: Susurluk - Nilüfer - Mustafa Kemal Çayı - Gönen

Basra Körfezi'ne dökülenler: Fırat - Dicle

Hazar Gölü'ne dökülenler: Kura - Aras

Türkiye'nin Gölleri ve Kullanımı

Türkiye'deki Göllerimizin Genel Özellikleri

- Ülkemiz göl bakımından çok zengin değildir.
- Türkiye'de göller Güney Marmara, Göller Yöresi ve Tuz Gölü çevresinde yoğunlaşmıştır.
- Gidegeni olmayan Tuz Gölü'nün suları tuzlu, Van Gölü'nün suları sodalıdır. Gidegeni olan Beyşehir ve Eğirdir göllerinin suları ise tatlıdır.
- Göllerin sularını yağışlar, göle dökülen sular, taban suyu, kaynak suyu, göldeki buharlaşma miktarı ve göl çanağının yapısı etkilemektedir.

Türkiye'de Oluşumlarına Göre Göller

Doğal Göller

Tektonik Göller: Tuz Gölü, Uluabat, İznik, Kuş, Eber, Beyşehir, Burdur ve Hazar gölleri

Volkanik Göller: Nemrut Gölü, Meke Tuzlası, Acı göl, Gölçük

Sirk Gölleri: Aynalı, Kilimli ve Karagöl

Karstik Göller: Kestel, Salda, Akgöl, Timraş, Kızören, Elmalı, Avlan gölleri

Doğal Set Gölleri

Volkanik Set: Erçek, Nazik, Balık, Haçlı, Çıldır Gölü

Heyelan Set: Tortum, Sera, Yedigöller, Abant Gölü

Alüvyal Set: Eymir, Mogan, Bafa (Çamiçi) ve Köyceğiz Gölü

Kıyı Set: Durusu (Terkos), Büyükçekmece ve Küçükçekmece Gölü

Karma Yapılı Göller: Çanağının oluşumu birden fazla etmene bağlı göllerdir. Van Gölü, hem tektonik hem de volkanik set gölüyken, Yarıklı, Eğirdir ve Kovada göllerinin oluşumu hem tektonik hem de karstiktir.

Yapay Göller (Baraj Gölleri): Bu göller elektrik enerjisi elde etmek tarım alanlarını sulamak, taşkınları önlemek ve içme suyu sağlamak amacıyla yapılır. Akarsularımız, önemli bir kısmı dar ve derin vadilerden aktığı için baraj yapımına elverişlidir.

Türkiye'nin Yer Altı Su Kaynakları ve Kullanımı

Artezyen Kaynağı: İki geçirimsiz tabaka arasında birikmiş suyun sondajla yeryüzüne çıkarıldığı kaynaklardır. Trakya, Eskişehir, Konya, Erzurum, Bursa ve Malatya'da artezyen kuyuları fazladır.

Karstik (Voklüz) Kaynak: Karstik arazilerden çıkan kaynaklardır. Başta Akdeniz ve Ege'de olmak üzere Kepez (Antalya), Harbiye (Antalya), Burdur, Bünyan ve Pınarbaşı (Kayseri)'ndeki kaynaklardan hidroelektrik enerjide üretilmektedir.

Tabaka (Vadi) Kaynağı: Bu kaynaklardan genellikle içme ve tarım alanlarının sulanmasında kullanılmaktadır. Ülkemizin genelinde yaygındır.

Fay Kaynağı: Jeolojik yapıya bağlı olarak çok sayıda ılıca ve kaplıca bulunmaktadır. Kırık ve fay hatları boyunca daha sık görülür. Jeotermal enerji üretiminde, ısıtma, sağlık ve maden suyu alanlarında kullanılmaktadır. Suları sıcaktır.

Kaynaklar	Bulunduğu Kent	Kullanım Alanı
Sarayköy	Denizli	Jeotermal
Beypazarı	Ankara	Termal (Sağlık)
Gönen	Balıkesir	Termal (Sağlık)
Germencik	Aydın	Jeotermal
Kuzuluk	Sakarya	Termal (Sağlık)

Ülkemizdeki bazı fay kaynaklarının dağılışı ve amacı

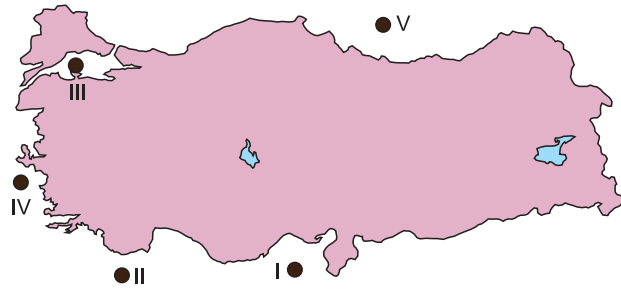

TEST 1

1. Aşağıdakilerden hangisi ülkemizin üç tarafının denizlerle çevrili olmasının ortaya çıkardığı sonuçlardan biridir?

- A) Yer altı maden çeşitliliğinin fazla olması
- B) Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin açık denizlere çıkması için ülkemizden geçecek olması
- C) Kapalı akarsu havzalarının bulunması
- D) Doğuya gidildikçe yükselti ortalamasının artması
- E) Karadeniz kıyılarında yağış miktarının Ege kıyılarından fazla olması

2.

Denizlerimizle ilgili yukarıda verilen yerlerden hangisi dünya deniz ticaretinde daha önemli paya sahiptir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

3. Aşağıda tabloda ülkemizde 2017-2018 yıllarına ait toplam ve deniz yoluyla yapılan ihracat rakamları gösterilmiştir.

Yıl	Toplam	Deniz Yolu	Dolar (000)
2017	102.142.613	47.145.709	
2018	113.979.452	58.787.995	

Buna göre, aşağıdaki limanlarımızdan hangisinin bu duruma katkısı daha azdır?

- A) İstanbul Limanı
- B) İzmir Limanı
- C) Mersin Limanı
- D) Samsun Limanı
- E) Sinop Limanı

4. Aşağıdakilerden hangisi akarsularımızın genel özellikleri arasında yer almaz?

- A) Boyları genellikle kısadır.
- B) Genellikle açık havzada akarlar.
- C) Hidroelektrik potansiyelleri yüksektir.
- D) Taşımacılığa elverişlidirler.
- E) Aşındırma güçleri fazladır.

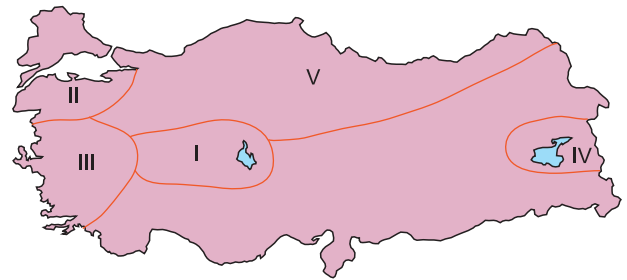
5. Aşağıda bazı akarsularımız ve döküldükleri denizler verilmiştir.

- Yeşilırmak → Karadeniz'e
- Kızılırmak → Karadeniz'e
- Seyhan → Ege Denizi'ne
- Bakırçay → Akdeniz'e
- Susurluk → Marmara Denizi'ne

Yapılan eşleştirmenin doğru olabilmesi için hangi akarsuların yerleri değiştirilmelidir?

- A) Yeşilırmak - Seyhan
- B) Seyhan - Bakırçay
- C) Bakırçay - Kızılırmak
- D) Kızılırmak - Susurluk
- E) Susurluk - Yeşilırmak

6.

Yukarıdaki haritada verilenlerden hangisi Van Gölü kapalı havzasını göstermektedir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

0F180A3F

1. Akarsuların kaynağını aldığı yere yukarı çığır, döküldükleri yere ise aşağı çığır adı verilir.

Buna göre, aşağıdaki akarsulardan hangisinin yukarı çığırı ülkemiz toprakları içindeyken aşağı çığırı ülkemiz toprakları dışındadır?

- A) Asi B) Susurluk C) Aras
D) Kızılırmak E) Seyhan

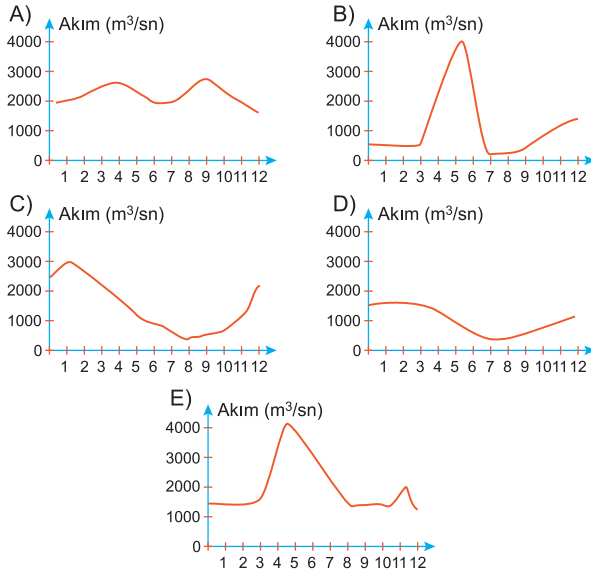
2. Suların denize ulaştırabilen akarsular açık havza, ulaştırılamayanlar ise kapalı havza özelliği gösterir.

Buna göre, haritada verilen akarsulardan hangileri kapalı havza özelliği gösterir?

- A) Küçük Menderes - Seyhan B) Aras - Kura
C) Küçük Menderes - Kura D) Seyhan - Göksu
E) Aras - Göksu

3. Aşağıdaki akım grafikleri verilen akarsulardan hangisi Karadeniz iklim bölgesi içinde yer aldığı söylenebilir?

4. Ülkemiz yer şekilleri düşünüldüğünde Çoruh Nehri'nden;

- I. rafting, kano gibi su sporları,
II. hidroelektrik üretim,
III. taşımacılık,
IV. tarımda sulama

hangi alanlarda daha fazla yararlanıldığı söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

5. Türkiye Elektrik Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ) verilerine göre 2018 yılında ülkemiz, elektriğin %23'sini barajlarımızda kurulu santrallerden sağlamaktadır.

Buna göre, barajların yapılış şartları düşünüldüğünde aşağıdaki akarsulardan hangi ikisinin enerji üretimindeki paylarının diğerlerinden daha az olduğu söylenebilir?

- A) Fırat - Dicle B) Büyük Menderes - Küçük Menderes
C) Çoruh - Kelkit D) Zap - Yeşilirmak
E) Aksu - Murat

6. Aşağıda verilen akarsu özelliği ve oluşum nedeni eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

Akarsu Özelliği	Oluşum Nedeni
A) Doğu Karadeniz dağlarının denize bakan yamaçlarında boyları kısadır.	Dağların uzanış doğrultusu eğimli yerlerden akmaları elde edilmesine uygundur.
B) Akarsulardan hidroelektrik üretilmemiştir.	Türkiye'nin genç arazi yapısına sahip olması
C) Akarsular farklı yönlere ve hızlı bir akışa sahiptir.	Yer şekillerinin farklı olması
D) Düzensiz rejime sahiptir.	Jeolojik yapının farklılık göstermesi

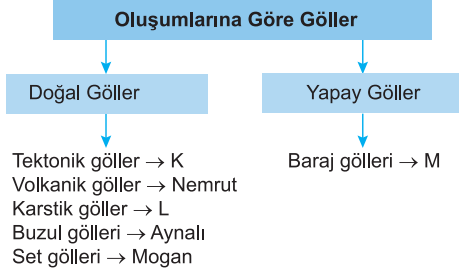

TEST 3

14. MİKRO KONU: Türkiye'de Su Kaynakları ve Suların Kullanımı

1. ÜNİTE: Doğal Sistemler (Su Kaynakları)

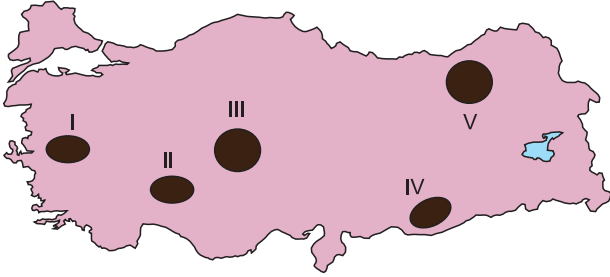
1. Aşağıdaki kavram haritasında oluşumlarına göre göller ve örnekleri gösterilmiştir.

Kavram haritasındaki K, L ve M yerlerine aşağıdakilerden hangileri getirilebilir?

K	L	M
A) Tuz	Salda	Keban
B) Eymir	Van	Atatürk
C) Çıldır	Abant	Bafa
D) Terkos	Gölcük	Hazar
E) Hirfanlı	Sapanca	Kralkızı

2. Karstik arazilerin yaygın olduğu bölgelerde arazi kolay aşındığından göl sayısı daha fazladır.

Buna göre, haritada verilen bölgelerin hangisinde göl sayısının daha fazla olması beklenir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Ülkemiz yüz ölçümünün %12'si göllerle kaplıdır. Buna göre, aşağıdakilerden hangisi Türkiye yüz ölçümünde en fazla yer kaplayan göldür?

- A) Tuz Gölü B) Sapanca Gölü C) Van Gölü
D) Burdur Gölü E) Uzungöl

4. Alüvyal set gölleri daha çok delta ovalarında yer almaktadır. Buna göre, aşağıdaki ovaların hangisinde bu tip göllerin daha fazla olması beklenir?

- A) Konya Ovası B) Yüksekova C) Kayseri Ovası
D) Erzincan Ovası E) Çukurova

5. Ülkemizin güneydoğu kesiminde hiç doğal göl bulunmamaktadır.

Bu durumun nedenleri arasında;

- I. yer şekillerinin sade olması,
II. buharlaşma şiddetinin fazla olması,
III. yaşlı arazi olması,
IV. var olan suların aşırı kullanılması

hangilerinin yer alması beklenir?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) II ve IV E) III ve IV

6. Aşağıdaki tabloda bazı akarsular ve bu akarsular üzerinde yer alan barajlar gösterilirken bir hata yapılmıştır.

Barajlar	Fırat	Dicle	Sakarya	Kızılırmak	Gediz
Atatürk	✓				
Deve geçidi				✓	
Hirfanlı		✓			
Sarıyar			✓		
Demirköprü					✓

Tablodaki hatanın giderilmesi için aşağıdaki barajlardan hangilerinin yerleri değiştirilmelidir?

- A) Atatürk - Deve Geçidi B) Deve geçidi - Hirfanlı
C) Hirfanlı - Sarıyar D) Sarıyar - Demirköprü
E) Demirköprü - Atatürk

UYGULAMA TESTİ 1

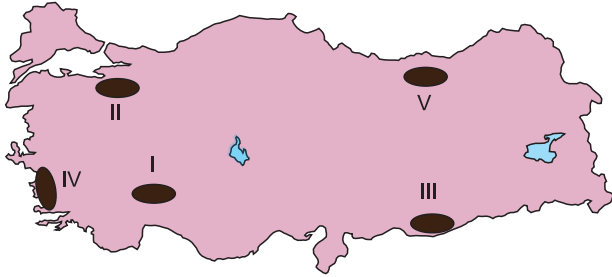
1. ÜNİTE: Doğal Sistemler (Su Kaynakları)

1. Ülkemizdeki akarsuların toplam su potansiyelleri yılda 180 milyar m³tür. Bu su kaynakların bir bölümü diğer ülkelere gelirken bir bölümü diğer ülkelere gitmektedir.

Buna göre, ülkemizin önemli su havzalarından biri olarak aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Karadeniz Havzası
B) Akdeniz Havzası
C) Ege Denizi Havzası
D) Tuz Gölü Havzası
E) Hazar Gölü Havzası

2. Ülkemizde 200'e yakın doğal göl bulunmaktadır.

Ülkemizin yer şekli ve iklim özellikleri düşünüldüğünde haritadaki taralı bölgelerin hangisinde heyelan sonucu oluşan göller daha fazladır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3.

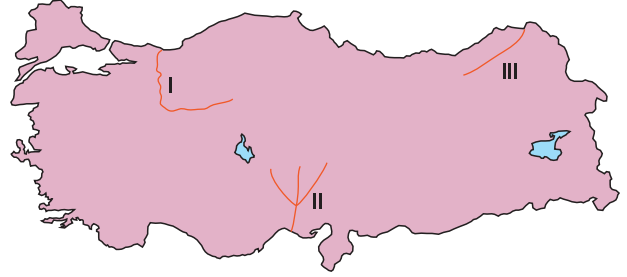
Bölge	Bulunduğu Deniz
Samsun Limanı	Karadeniz
Çandarlı Körfezi	Ege Denizi
Saros Körfezi	Marmara Denizi
Antalya Körfezi	Akdeniz
Mersin Limanı	Ege Denizi

Yukarıdaki tabloda bazı liman ve körfezlerin hangi denizlerde yer aldıkları gösterilmiştir.

Yapılan eşleştirmelerden hangileri yanlıştır?

- A) Samsun Limanı - Çandarlı Körfezi
B) Çandarlı Körfezi - Saros Körfezi
C) Saros Körfezi - Mersin Limanı
D) Antalya Körfezi - Mersin Limanı
E) Mersin Limanı - Samsun Limanı

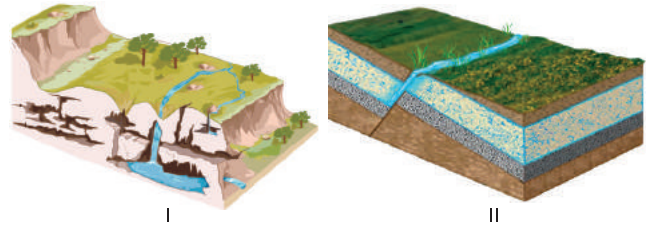
4. Aşağıdaki haritada ülkemizde yer alan bazı akarsularımız numaralarla gösterilmiştir.

Haritada numaralarla gösterilen akarsular aşağıdakilerden hangileri olabilir?

I	II	III
A) Kızılırmak	Gediz	Bakırçay
B) Sakarya	Seyhan	Çoruh
C) Bakırçay	Ceyhan	Meriç
D) Fırat	Dicle	Zap
E) Asi	Aras	Kura

5. Aşağıdaki şekillerde iki farklı kaynak tipi gösterilmiştir.

Yukarıda verilen kaynak tiplerinin en yaygın görüldüğü bölgeler aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

I	II
A) Taşeli Platosu	Güney Marmara
B) Batı Anadolu	Doğu Karadeniz
C) Güneydoğu Anadolu	Teke Platosu
D) Batı Karadeniz	Yıldız Dağları
E) Göller Yöresi	Menteşe Yöresi

6. Çoruh Nehri üzerinde baraj yapılmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Debisinin fazla olması
B) Rejiminin düzenli olması
C) Dar ve derin vadide akması
D) Boyunun uzun olması
E) Bol alüvyon taşınması

OFBA0FEA

1. Aşağıdaki şekilde heyelan olayının oluşumu gösterilmiştir.

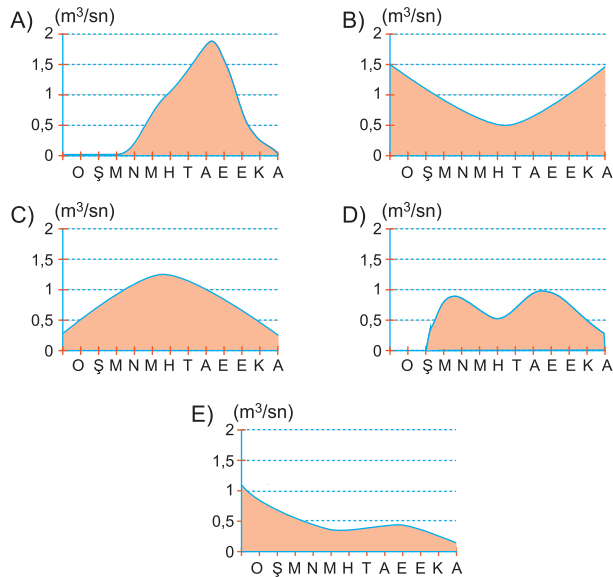
Şekilde verilen olay sonucu aşağıdaki göllerden hangisinin oluştuğu söylenemez?

- A) Tortum Gölü B) Sera Gölü C) Abant Gölü
D) Burdur Gölü E) Yedigöller

2. Aşağıda Devlet Su İşleri'nden alınmış Kızılırmak Nehri'nin Yamula Beldesi'ndeki akım değerleri gösterilmiştir.

Aylar	Akım Miktarı (m ³ /sn)	Aylar	Akım Miktarı (m ³ /sn)
Ocak	0	Temmuz	1,4
Şubat	0	Ağustos	1,8
Mart	0	Eylül	1,3
Nisan	0,18	Ekim	0,45
Mayıs	0,9	Kasım	0,04
Haziran	1,2	Aralık	0

Buna göre, Kızılırmak Nehri'nin yıllık akım grafiği aşağıdakilerden hangisi olur?

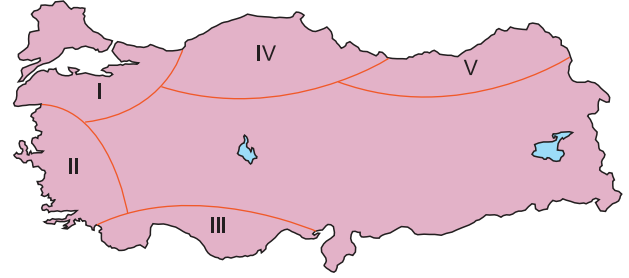
3. Aşağıdaki tabloda bazı akarsularımız ve döküldükleri denizler verilmiştir.

	Akarsu	Karadeniz	Basra Körfezi	Hazar Denizi	Ege Denizi
I	Sakarya		✓		
II	Fırat	✓			
III	Kura			✓	
IV	Meriç				✓
V	Dalaman				✓

Tablodaki akarsulardan hangilerinin döküldükleri deniz yanlış verilmiştir?

- A) I ve II B) I ve V C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

4. Karstik oluşumlu göller, karstik arazilerde oluşan çukurların suyla dolmasıyla oluşur.

Buna göre, haritadaki numaralanmış bölgelerden hangisinde bu tip göller daha yaygındır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Aşağıdaki tabloda fay hatları boyunca oluşmuş kaynakların bulunduğu kent ve bu kaynakların kullanım alanı gösterilmiştir.

Kaynaklar	Bulunduğu Kent	Kullanım Alanı
Sarayköy	Denizli	Enerji
Kızılcahamam	Ankara	Sağlık
Beypazarı	Ankara	İçme
Çermik	Sivas	Sağlık
Sandıklı	Afyon	Sağlık

Tablodaki bilgilere bakılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

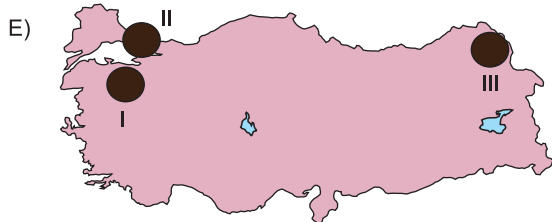
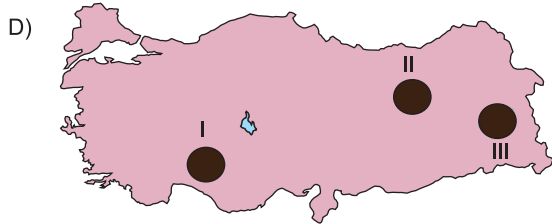
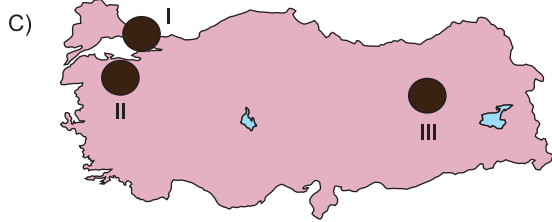
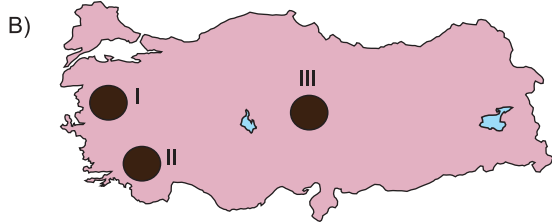
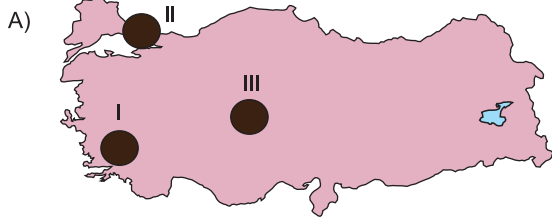
- A) Batı Anadolu'nun enerjisinin ihtiyacının önemli bir kısmı Sarayköy'den sağlanmaktadır.
B) Ankara'da bulunan fay kaynaklarının suları sıcaktır.
C) Ülkemizin farklı bölgelerinde yer alan fay kaynaklarından farklı alanlarda yararlanılmaktadır.
D) Doğu Anadolu'da fay kaynağı bulunmamaktadır.
E) Ülkemizdeki fay kaynaklarının hepsi sağlık turizmi için kullanılmaktadır.

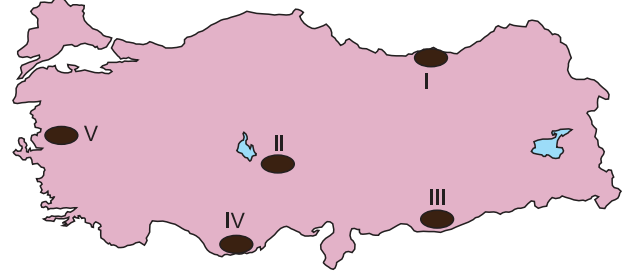
HARİTALI TEST

1. ÜNİTE: Doğal Sistemler (Su Kaynakları)

1. I. Uluabat Gölü
II. Büyükçekmece Gölü
III. Çıldır Gölü
Yukarıda verilen göllerin buldukları bölgeler aşağıdaki haritaların hangisinde gösterilmiştir?

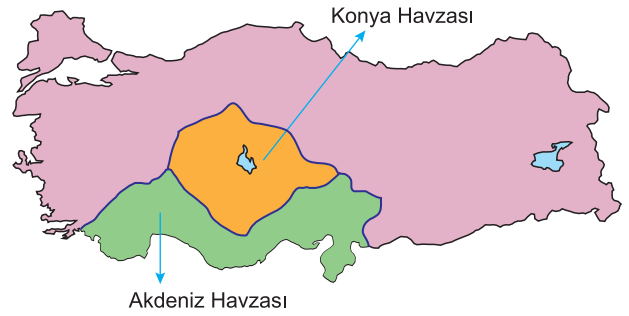
2. Fay kaynakları fay hatları boyunca yeryüzüne çıkar ve suları çoğunlukla sıcaktır.

Ülkemizin jeolojik yapısı düşünüldüğünde haritada gösterilen bölgelerin hangisinde fay kaynağı daha yaygın bulunur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Aşağıdaki haritada Konya ve Akdeniz havzaları gösterilmiştir.

Verilenlere göre Akdeniz Havzası için,

- I. Açık havza özelliği gösterir.
II. Havza büyüklüğü daha fazladır.
III. Su toplama alanı daha geniştir.
IV. Yeraltına su kaybı daha azdır.

hangileri söylenemez?

- A) Yalnız II B) Yalnız IV C) I ve II
D) II ve III E) III ve IV

4. Türkiye'de elde edilen su ürünlerinin 9/10'u denizlerden elde edilir. Denizlerden elde edilen ürünlerin başlıcaları balık, karides, kalamar, midye ve süngerdir.

Buna göre, haritada verilen bölgelerin hangisinden ülkemizin balık ihtiyacının daha büyük bölümü karşılanmaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

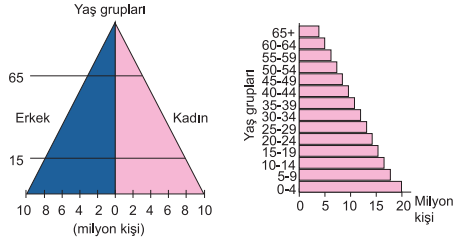

21. Mikro Konu: NÜFUS PİRAMİTLERİ

Nüfus Piramitleri

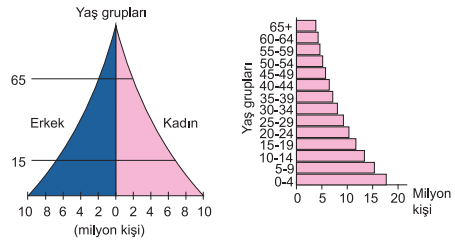
Düzgün Üçgen Biçimli Piramit

- Yüksek doğum ve ölüm oranlarına sahiptir.
- Geri kalmış ülkelerde görülür.
- Genç nüfus oranı fazladır.
- Demografik yatırım fazladır.
- Ham madde ihraç eder.
- Eğitim ve sağlık gelişmemiştir.
- Bolivya, Filipinler ve Hindistan gibi ülkelerde görülür.

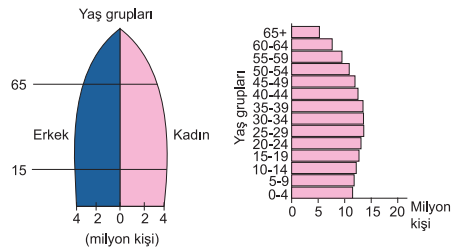
Kenarları İçe Çökük Nüfus Piramidi

- Bebek ölüm oranları azalmaktadır.
- Doğum oranları yüksektir.
- Gelişmekte olan ülkelere aittir.
- Ölüm oranları yüksektir.
- Yaşam süresi kısadır.
- Demografik yatırım fazladır.
- Angola, Burundi ve Uganda gibi ülkelerin piramididir.

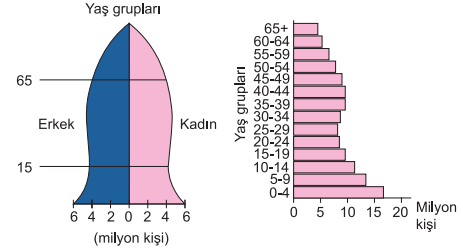
Arı Kovanı Nüfus Piramidi

- Düşük doğum ve ölüm oranına sahiptir.
- Gelişmiş ülkelerde görülür.
- Yaşlı nüfus oranı fazladır.
- Yaşam süresi uzundur.
- Demografik yatırım azdır.
- Ham madde ithal eder.
- Eğitim ve sağlık hizmetleri gelişmiştir.
- Fransa, Finlandiya, Almanya ve İngiltere gibi ülkelerde görülür.

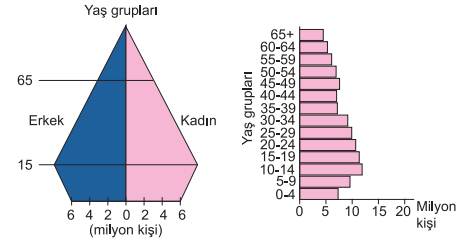
Çan Şeklindeki Nüfus Piramidi

- Doğum oranları uzun bir aradan sonra tekrar artmıştır.
- Gelişmiş ülkelere ait piramittir.
- Ortalama yaşam süresi uzundur.
- Yaşlı nüfus oranı fazladır.
- Demografik yatırım artmaktadır.
- Ham madde ithal eder.
- Eğitim ve sağlık hizmetleri gelişmiştir.
- ABD ve Kanada gibi ülkelerde görülür.

Asimetrik Şekilli Nüfus Piramidi

- Doğum oranlarının hızla düştüğü, ölüm oranlarının da düşük olduğu piramit tipidir.
- Büyük nüfus problemi yaşadıkdan sonra hızla gelişen ülkelere aittir.
- Ortalama yaşam süresi uzamaktadır.
- Demografik yatırım azalmaktadır.
- Yaşlı nüfus oranı artmaktadır.
- Eğitim ve sağlık hizmetleri gelişmektedir.
- Bangladeş, Çin ve Brezilya gibi ülkelerde görülür.

NOT

- Nüfus piramitleri ülkelerin gelişmişlik düzeyi hakkında bilgi verir. İlk olarak taban kısma bakılır. Taban geniş ise doğum oranları fazla geri kalmış veya gelişmekte olan bir ülkeye aittir.
- Nüfus piramitleri ülkelerin nüfus yoğunlukları hakkında bilgi vermez.

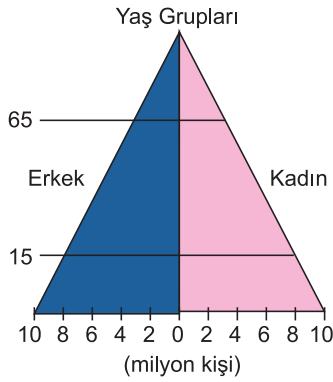
Nüfus Piramitlerinin Özellikleri

- Nüfus piramitlerinden yaş grupları elde edilir. 0 - 14 yaş arası **çocuk nüfus** olarak adlandırılır. Çocuk nüfus oranı fazla ise doğum oranı da fazla demektir. Bu durum genellikle az gelişmiş ülkelerde görülür.
- Nüfus piramitlerine göre belirlenen bir diğer özellik ise cinsiyet durumudur. Kadınlarda ortalama yaşam süresi daha uzun olduğu için kadın nüfus oranı genelde fazladır. Ancak göç, savaş gibi olaylarda bu durum değişebilir. Örneğin; göç veren bölgelerde kadın, göç alan bölgelerde erkek nüfus oranı daha fazla olabilmektedir.
- Nüfus piramitlerine bakarak bağımlı nüfus oranı da bulunabilir. 0 - 14 yaş ve 65 yaş ve yukarı **bağımlı nüfus olarak** adlandırılır.

TEST 1

1.

Yukarıdaki nüfus piramidine sahip ülkenin özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

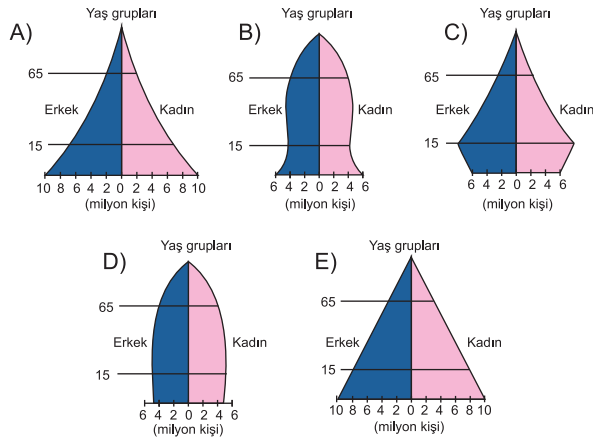
- A) Doğum oranı yüksektir.
- B) Yaşlı nüfus oranı azdır.
- C) Geri kalmış bir ülkedir.
- D) İstihdam sorunları yaşamaktadır.
- E) İhracat gelirleri yüksektir.

2. Nüfus piramitleri ülkelerin kalkınmışlık düzeyi hakkında bilgi verir.

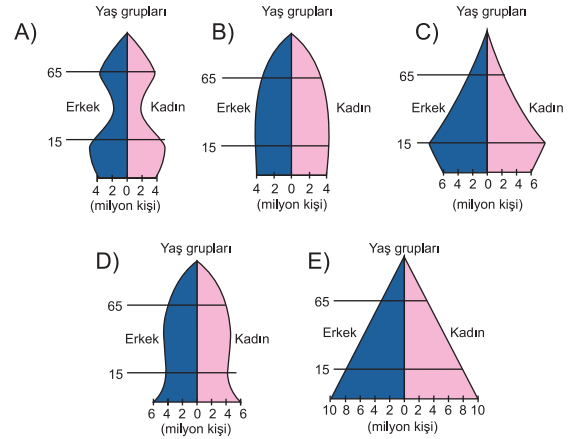
Buna göre,

- Son yıllarda doğum oranlarının arttığı
- Gelişmişlik seviyesinin yüksek olduğu

bir ülkenin nüfus piramidi aşağıdakilerden hangisi gibi olur?

3. Aşağıdaki hangi nüfus piramidine sahip ülkede kalkınma hızı daha düşüktür?

4. Bir ülkeye ait nüfus piramidine bakılarak o ülkeyle ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisine ulaşamaz?

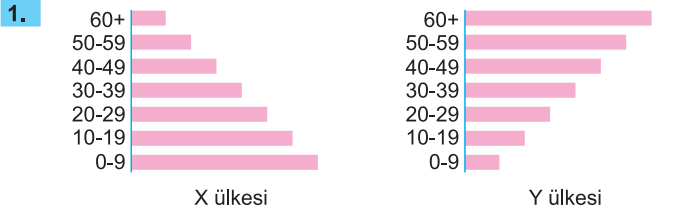
- A) Doğum oranlarına
- B) Yaşlı nüfus oranına
- C) Doğal kaynaklarına
- D) Kalkınmışlık düzeyine
- E) Genç nüfus oranına

5. Aşağıdaki tabloda bazı ülkelere ait ortalama yaşam süreleri verilmiştir.

Ülke	Ortalama Yaşam Süresi
İsveç	80
Belçika	79
Almanya	78
Mısır	64
Malavi	37

Tablodaki bilgilere bakarak bu ülkelerin nüfus piramitleriyle ilgili aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılabilir?

- A) Belçika'nın nüfus piramidinin taban kısmı geniştir.
- B) Almanya'nın nüfus piramidinde 60 ve üstü yaş grubu oranı azdır.
- C) Malavi'nin nüfus piramidinin taban kısmı geniştir.
- D) Mısır'ın nüfus piramidinde 64-69 yaş aralığı kısmı geniştir.
- E) İsveç'in nüfus piramidinin taban kısmı geniştir.

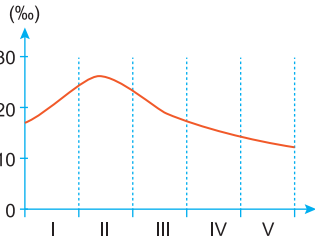

Yukarıdaki grafiklerde X ve Y ülkelerine ait nüfus piramitleri gösterilmiştir.

Verilen ülkeler arasındaki dış ticaret ürünleri aşağıdakilerden hangisi olamaz?

- A) X ülkesinden Y ülkesine tahıl
- B) Y ülkesinden X ülkesine beyaz eşya
- C) X ülkesinden Y ülkesine makine
- D) Y ülkesinden X ülkesine otomotiv
- E) X ülkesinden Y ülkesine maden

2. Aşağıdaki grafikte I, II, III, IV ve V zaman aralıklarındaki nüfus artış hızları verilmiştir.

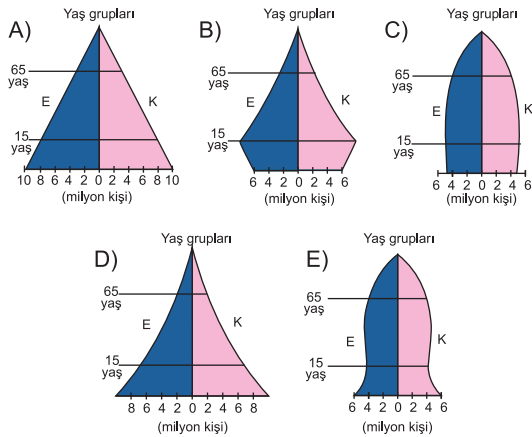
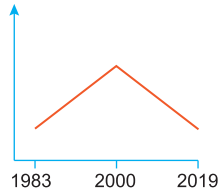

Verilen grafiğe bakıldığında hangi zaman aralığında nüfus miktarı daha fazladır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

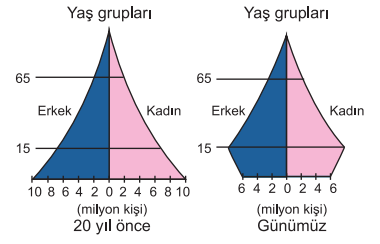
3. Yanda bir ülkenin 1983, 2000 ve 2019 yıllarına ait nüfus artış hızını gösteren grafik verilmiştir.

Buna göre, bu ülkenin nüfus piramidi aşağıdakilerden hangisi olur?

4. Bir ülkenin 20 yıl arayla çıkarılan nüfus piramitleri yandaki gibidir.

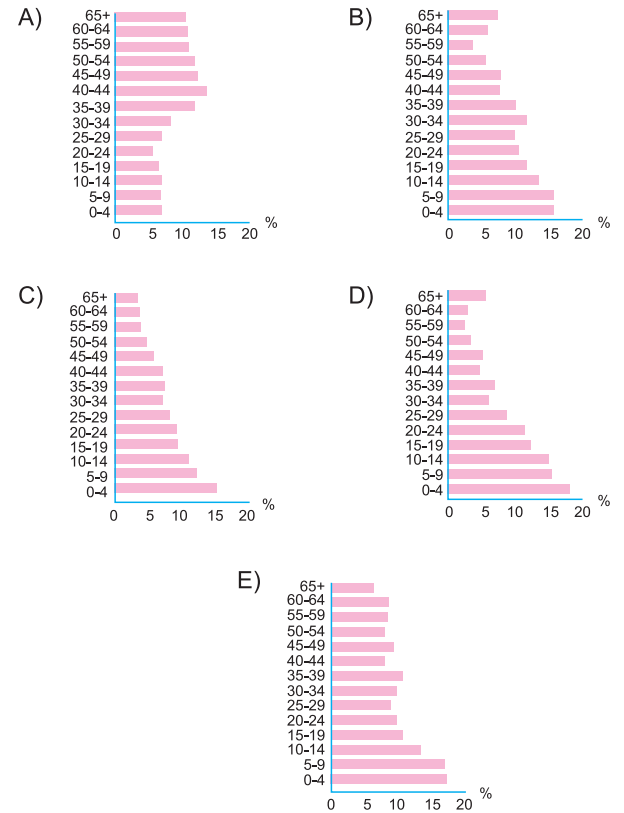
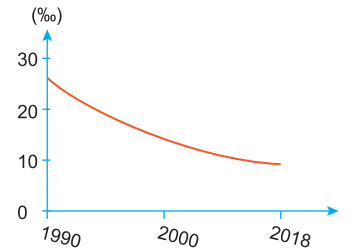
Ülkenin 20 yıllık sürecine bakıldığında aşağıdakilerden hangisinde bir artış olduğu görülmez?

- A) Millî gelirden
- B) Aritmetik nüfus yoğunluğunda
- C) Kent nüfusu oranında
- D) Kalifiye eleman sayısında
- E) Doğum oranlarında

5. Bir X ülkesinin 1990, 2000 ve 2018 yıllarına ait nüfus artış hızı grafiği yandaki gibidir.

Grafiğe bakıldığında X ülkesinin nüfus piramidi aşağıdakilerden hangisi gibi olabilir?

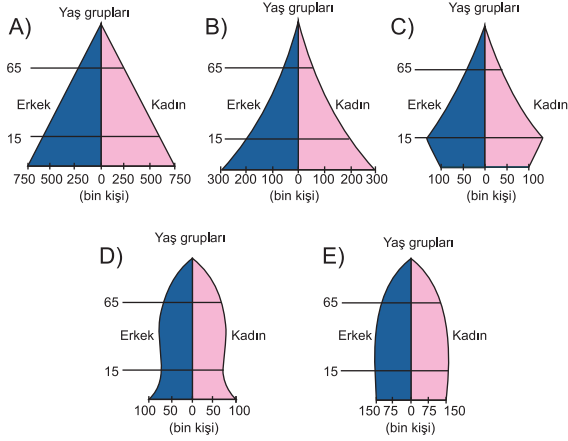

UYGULAMA TESTİ

2. ÜNİTE: Beşerî Sistemler (Nüfus ve Türkiye'de Nüfus)

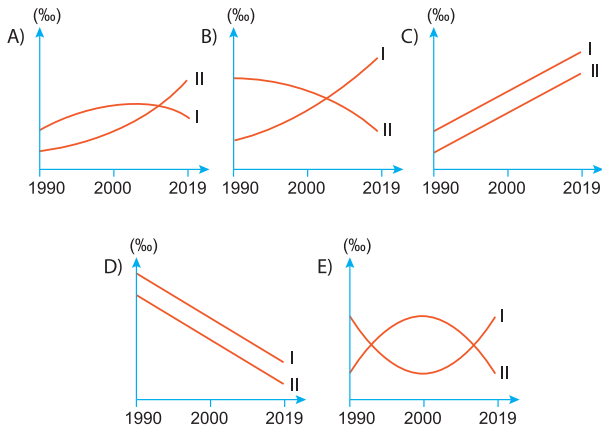
1. Aşağıda nüfus piramitlerinden hangisine sahip ülkede son yıllarda nüfus artış hızının azaldığı söylenebilir?

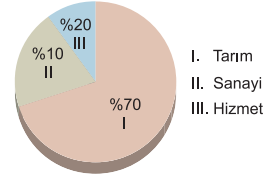
2. Aşağıdaki tabloda I ve II numaralı ülkelere ait 1990, 2000 ve 2019 yıllarına ait nüfus miktarları gösterilmiştir.

Ülkeler	1990	2000	2019
I	60.200.420	61.900.000	62.009.000
II	30.049.128	31.550.000	34.540.211

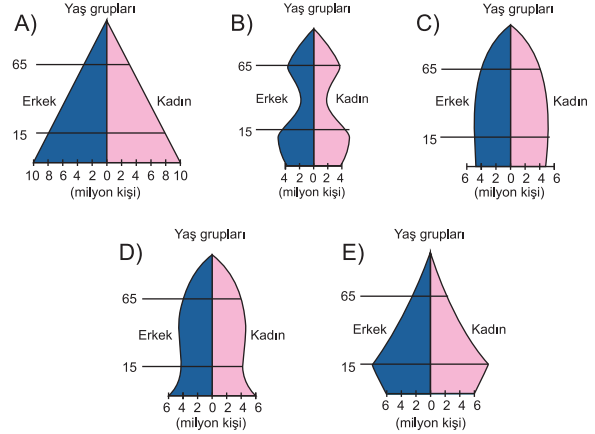
Tablodaki bilgilere bakıldığında bu iki ülkenin nüfus artış hızı grafiği aşağıdakilerden hangisi olabilir?

3. Yandaki grafikte bir X ülkesinin nüfusunun ekonomik sektörel dağılımı verilmiştir.

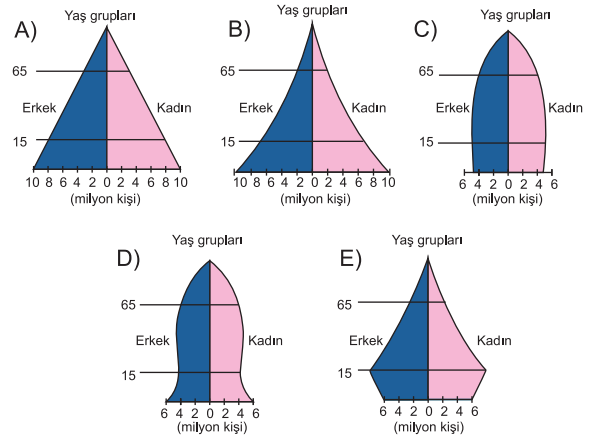
Bu ülkenin ekonomik yapısına bakıldığında nüfus piramidi aşağıdakilerden hangisi gibi olabilir?

4. Aşağıda bir X ülkesine ait bazı yıllardaki nüfus artış hızları verilmiştir.

1950: %27
1970: %25
1990: % -2
2010: %8
2018: %10

Bu X ülkesinin nüfus piramidi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

BÖLÜM: DÜNYADA ULAŞIM

26. Mikro Konu:

DÜNYADA ULAŞIM VE ULAŞIM SİSTEMLERİ (KARA YOLU, DEMİR YOLU, HAVA YOLU, BORU HATLARI)

Dünya üzerinde bulunan deniz, demir, kara ve hava yollarının geçtikleri hatlar, bölgelerin hem ekonomik hem de stratejik önemlerini artırmaktadır.

Dünya genelinde ulaşım hatları teknik gelişmelere bağlı olarak büyük değişiklik göstermiştir.

- 1750'li yıllara kadar at ve diğer hayvanlar
- 1800'li yıllar ve Sanayi Devrimi sonrası demir ve deniz yolları
- 1900'lü yıllardan sonra ise kara, hava yolları önem kazanmıştır.

Kara Yolu

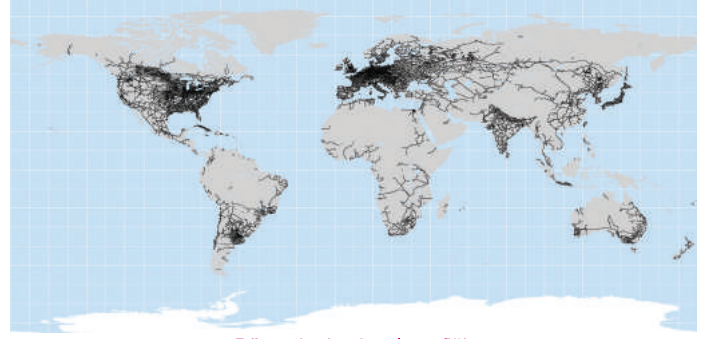
- En eski ulaşım ağıdır. Hava yoluna göre ucuz, diğerlerine göre pahalıdır.
- Kara yolları diğer ulaşım sistemlerinin aksine en ücra köşelere bile ulaşılabilmesi ve bireysel taşımacılığa uygun olması nedeniyle en yaygın ulaşım şeklidir.
- 2018 yılı verilerine göre Dünyada 20 milyon kilometrenin üzerinde kara yolu ağı bulunmaktadır. Bu yolların çoğunluğu ABD, Hindistan, Japonya, Fransa, Almanya, İngiltere, Çin gibi gelişmiş veya kalabalık ülkelerde bulunur.

Çin'in Çongçing kentinde 2009 yılında başlanan Huangjuewan adındaki kavşağı

Demir Yolu

- Yük ve yolcu taşımacılığında deniz yolundan sonra en ucuz olanıdır.
- Dünyada demir yolları genellikle maden bölgeleri ve limanlar arasında gelişmiştir.
- Yolcu taşımacılığında gelişmiş ülkelerdeki hızlı trenler daha çok kullanılmaktadır.
- Demir yolu, deniz yolu hariç diğer taşıma araçlarına göre daha ucuz ve güvenlidir. Ancak yol yapımı dağınık bölgelerde pahalıdır.

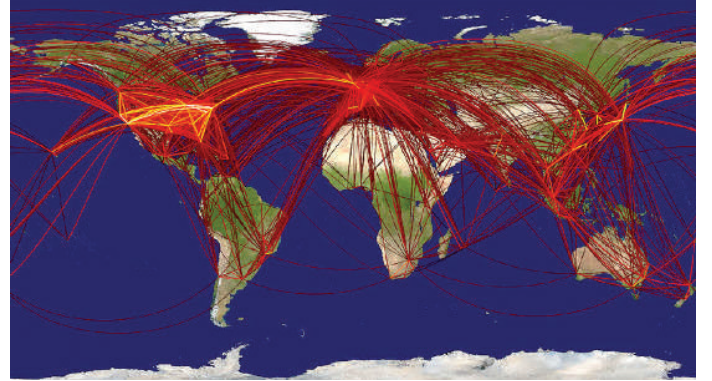
Dünyada demir yolu trafiği

Yoğun olduğu bölgeler;

- Kuzey Amerika (ABD - Kanada),
- Kuzeybatı Avrupa (İngiltere - Almanya - Fransa),
- Japonya ve Güney Kore,
- Hindistan, Fas, Cezayir ile Güney Afrika Cumhuriyeti'nde demir yolu ağı fazladır; ancak modern demir yolları bakımından yetersizdir.

Hava Yolu

- Diğer ulaşım sistemlerine göre daha geç başlamıştır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra sivil havacılık gelişmiştir.
- Hava yolunun tercih edilme nedeni hızlı olması ve kaza oranının düşük olmasıdır. Gelişmemesinin önündeki en büyük engel ise pahalı olmasıdır.
- Genellikle yolcu taşımacılığında kullanılır. Yük taşımacılığında ise değerli ve acil kargolar için kullanılmaktadır.
- Hava yolu taşımacılığı da diğer ulaşım ağlarında olduğu gibi gelişmiş ülkelerde daha yoğundur. Bu bölgelerin başında Batı Avrupa, Kuzey Amerika ve Güneydoğu Asya gelmektedir.

Dünyada hava yolu trafiği

Boru Hatları

Son yıllarda büyük gelişme gösteren ulaşım sistemlerinden biri de boru hatlarıdır. Özellikle karasal bağlantıları olan ülkelerde enerji taşımacılığında kullanılan boru hatları, sanayinin gelişmesi ve taşınan ham maddenin yoğunlaşmasına bağlı olarak önem kazanmıştır. Boru hatlarıyla daha çok katı, sıvı ve gaz maddeler (petrol, su, doğal gaz, kömür) taşınmaktadır.

Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle, sadece insan ve malın taşınması değil, haber, bilgi, para gibi hizmetlerin de taşınması önem kazanmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojileri sayesinde akıllı ulaşım sistemleri oluşturularak, ürünlerin güvenli, konforlu ve dakik ulaşması sağlanmaktadır.

011105B2

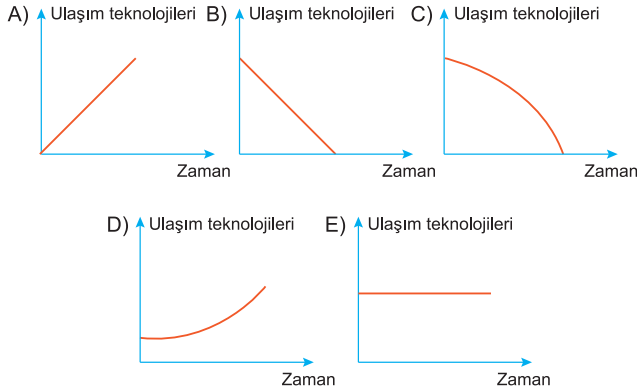
1. Sanayi Devrimi ile birlikte iletişim ve taşımacılık alanında büyük gelişmeler yaşandı. Güçlü motorların yapımı ve yüksek fırınların icadıyla metallerin kolayca işlenebilmesi, hızlı, büyük ulaşım araçlarının ortaya çıkmasını sağladı.

Buna göre, aşağıdaki ulaşım yollarının hangisinin bu nedenle ortaya çıktığı söylenebilir?

- A) Demir yolu B) Kara yolu C) Hava yolu
D) Deniz yolu E) Boru hatları

2. Dünya âdeta büyük bir köy oldu. İletişim teknolojilerinin gelişmesiyle Dünya'nın herhangi bir yerinden istenilen bir ürün çok kısa zamanda alıcısına ulaştırılabilmektedir.

Buna göre, ulaşım - zaman grafiği aşağıdakilerden hangisi olabilir?

3. Yeryüzünün farklı bölgelerini bağlayan ulaşım ağlarının çok fazla gelişmesinin nedenleri arasında;

- I. yer şekillerinin,
II. ekonomik yapının,
III. iklim özelliklerinin,
IV. stratejik konumun,
V. nüfusun dağılışının

hangilerinin etkisi daha azdır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

4. • New York
• La Paz
• Diego
• Paris
• Hartum

Yukarıda verilen kentlerin hangilerinde yıllık hava yolu trafiği daha yoğundur?

- A) New York - La Paz B) La Paz - Diego
C) Diego - Paris D) Paris - Hartum
E) New York - Paris

5. Afrika Kıtası'nın en gelişmiş demir yolu ağı Güney Afrika Cumhuriyeti'nde bulunmaktadır. Avrupalıların yaptığı bu demir yolu ağının yapılış amacı ise;

Yukarıda verilen cümle aşağıdakilerden hangisiyle devam ettirilirse doğru olur?

- A) pazar alanlarına ulaşmaktır.
B) turistik geziler sağlamaktır.
C) madenleri limanlara taşımaktır.
D) tarım ürünlerini taşımaktır.
E) fabrikalara ham madde götürmektir.

6. Asya Kıtası'nın çok büyük olmasına rağmen demir yolu ağının pek gelişmemesinin nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisinin etkisi yoktur?

- A) Karasal iklimin görülmesi
B) Hava yolu ağının gelişmiş olması
C) Arazinin dağlık olması
D) Ekonomik yatırımların yapılmaması
E) Nüfusun belli alanlarda toplanması

TEST 2

26. MİKRO KONU: **Dünyada Ulaşım ve Ulaşım Sistemleri (Kara Yolu, Demir Yolu, Hava Yolu, Boru Hatları)**

3. ÜNİTE: **Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler (Dünyada Ulaşım)**

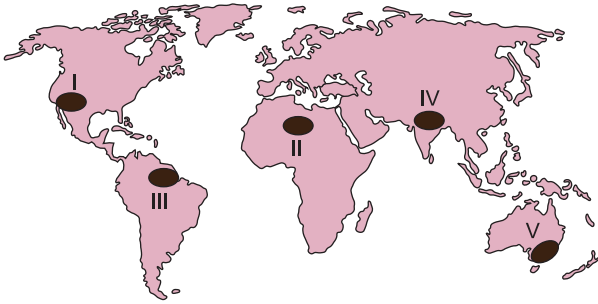
1. Havaalanlarının kapasiteleri, buldukları ülkenin gelişmişlik seviyeleri ile alakalıdır. Dış ticaret hacmi büyük olan ülkelerin hava yolu trafiği de yoğun olur.

Buna göre, verilen haritadaki bölgelerin hangisinde hava yolu trafiği daha yoğundur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. – Yıllık yağış miktarının çok az olduğu çöl bölgelerinde kara ve demir yolları pek gelişmemiştir.
– Kalkınma düzeyi düşük olan bölgelerde ulaşım ağı gelişmemiştir.

Verilen dünya haritasındaki bölgelerin hangisinde yukarıdaki durumlardan dolayı ulaşım ağının gelişmediği söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

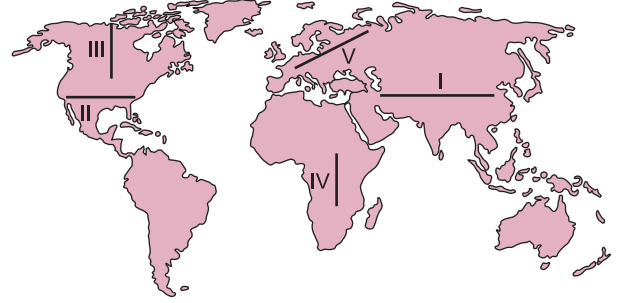
3. Ulaşım sistemlerinin küresel boyutta gelişmesinin nedenleri arasında;

- I. ülkelerin tüketimden çok üretim yapması,
II. nüfus miktarının artması,
III. yerel pazarların sayısının artması,
IV. ulaşım teknolojilerinin gelişmesi

faktörlerinden hangileri yer alır?

- A) Yalnız III B) I ve II C) II ve III
D) III ve IV E) I, II ve IV

4. Tarih boyunca toplumlar ticarete çok önem verdi. Bu nedenle Doğu'nun zenginliği her zaman Batı'ya doğru taşındı.

Buna göre, Orta Çağ'da dünya haritasında verilen yol güzergahlarından hangisinin ticaret hacmi daha fazladır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. İpek endüstrisi eski çağlardan beri birçok ulusun yaşamında önemli bir yer tutuyordu. Uzak Doğu'dan gelen ipek ve baharat, Batı Dünyası için uluslararası ilişkilerde önemli bir rol oynuyordu. Ayrıca ipek, Doğu kültürünün Batı tarafından tanınmasını da sağlamıştır. Doğu'nun ipek ve baharatının Batı'ya taşınması çok uzun bir ticaret yolunun ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Buna göre, bu ticaret güzergâhı üzerinde aşağıdaki yerlerden hangisi almaz?

- A) Çin B) Anadolu C) Avustralya
D) İran E) Balkanlar

6. Günümüz dünyasında artık akıllı ulaşım sistemleri sayesinde ürünler daha güvenli, konforlu ve dakik bir şekilde ulaştırılmaktadır.

Bu durumun ortaya çıkmasında temel faktör aşağıdakilerden hangisidir?

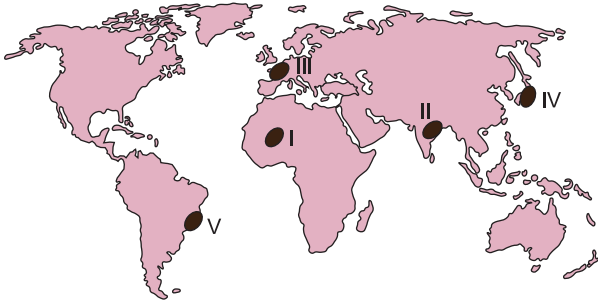
- A) Bilgi ve teknolojinin kullanılması
B) Maden rezervlerinin artması
C) Soğutuculu taşımacılığın gelişmesi
D) Limanların sanayi tesislerine demir yoluyla bağlanması
E) Kara yolları ağının ve kalitesinin artması

1. Dünyanın en eski ulaşım yolu olan kara yolunun, engebeli ve dağlık bölgelerde yapım maliyeti oldukça yüksektir. Buna göre, aşağıdaki bölgelerin hangisinde kara yolu yapım maliyeti daha fazladır?

A) Rusya B) ABD'nin doğusu C) Şili
D) Avustralya E) Mısır

2.

"Dünyada en yoğun kara yolu ağı gelişmiş ülkelerdedir." diyen bir kişi bu yerlere verilen dünya haritasındaki hangi bölgeleri örnek gösterebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

3. Günümüzde , dünyada en fazla üretim ve tüketimin olduğu başlıca bölgelerdir. Kara, deniz, demir ve hava yolları bu bölgelerde ve bu bölgeler arasında yoğundur. Yukarıda verilen cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

A) Batı Avrupa B) ABD C) Japonya
D) Kanada E) Çin

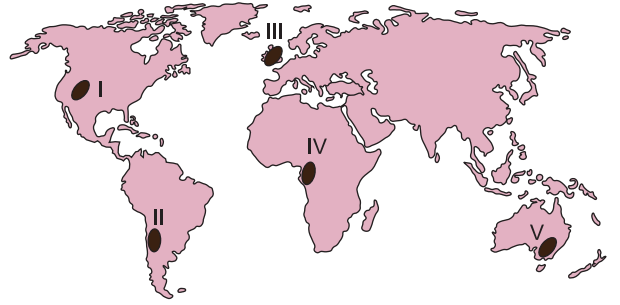
4. Hava yolu taşımacılığının yükten çok yolcu taşımacılığına yönelik olması;

I. diğer ulaşım yollarıyla entegreli olmaması,
II. taşıma maliyetinin yüksek olması,
III. yük kapasitelerinin düşük olması,
IV. yeterli donanıma sahip olmaması

özelliklerinden öncelikle hangilerine bağlıdır?

A) Yalnız IV B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

5. Demir yolu taşımacılığının 1883'te Manchester - Liverpool arasında saatte 30 km hızla çalışabilen buharlı lokomotifin yapılmasıyla başladığı kabul edilir.

Buna göre, demir yolu ulaşımının verilen haritada hangi bölgede başladığı söylenebilir?

A) I B) IV C) V D) II E) III

6. Demir yolu ulaşımı, başta ABD olmak üzere gelişmiş birçok ülkede yoğun bir ağa sahiptir. Dünyada aşağıdaki hangi bölgeler arasında demir yolu ağlarının daha fazla geliştiği söylenebilir?

A) Kıtalar arasında
B) İç bölgelerle limanlar arasında
C) Tarım alanları ile fabrikalar arasında
D) Turizm alanları arasında
E) Adalar ile ülkeleri arasında

TEST 4

26. MİKRO KONU: Dünyada Ulaşım ve Ulaşım Sistemleri (Kara Yolu, Demir Yolu, Hava Yolu, Boru Hatları)

3. ÜNİTE: Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler (Dünyada Ulaşım)

1. Coğrafya öğretmeni Ali Bey öğrencilerine şu soruyu sormuştur. "Kıtalarda yer alan demir yollarının özellikleri nelerdir?" Beş öğrencinin verdiği aşağıdaki cevaplardan hangisi yanlıştır?

- A) Afrika'da; demir yolları az gelişmiştir. Çöl bölgelerinde demir yolu ağı yoktur.
- B) Avrupa'da demir yolu çok gelişmiştir. Özellikle Alplerin olduğu Orta Avrupa'da tüneller çok fazladır.
- C) Antarktika'da; araştırma üssü olan merkezler arasında demir yolu varken, diğer bölgelerde yoktur.
- D) Asya'da; Hindistan ve Çin'de gelişmiştir. Orta Asya'da gelişmemiştir.
- E) Kuzey Amerika'da, ABD ve Kanada'da çok gelişmiştir.

2. Kara yolu ulaşımının deniz ve demir yolundan daha pahalı olmasına rağmen daha fazla kullanılmasının nedenleri arasında;

- I. ücra köşelere gidilebilmesi,
 - II. bireysel taşımacılığa elverişli olması,
 - III. daha hızlı bir ulaşım sistemi olması,
 - IV. birim alanda daha fazla yolcu taşınması
- özelliklerinden hangileri yer alır?

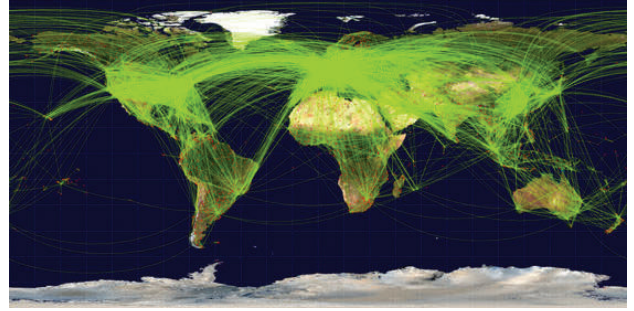
- A) I ve II
- B) I ve IV
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

3. I. Grönland
II. Orta Avrupa
III. Kuzey Afrika
IV. Kuzey Amerika
V. Güney Afrika

Yukarıda verilen bölgelerin hangilerinde kara yolu ulaşımı daha az kullanılmaktadır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) II ve V
- E) III ve IV

4.

Yukarıda dünyadaki hava yolu taşımacılığının yoğunluğu gösterilmiştir.

Dünya haritasındaki hava yolu ulaşım yoğunluğuna bakarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kuzey Amerika ile Avrupa Kıtası arasında hava yolu taşımacılığı oldukça yükündür.
- B) Gelişmiş bölgeler arasında hava yolu taşımacılığı daha fazla yapılmaktadır.
- C) Antarktika'da hava yolu ulaşımı yer almamaktadır.
- D) Uzak Doğu Asya ile Avustralya arasında hava yolu ticaretinin kapasitesi oldukça azdır.
- E) Batı Avrupa, Kuzey Amerika ve Güneydoğu Asya kıyıları hava yolu ulaşımının en çok geliştiği bölgelerdir.

5.

Boru hatları enerji kaynakları (doğal gaz, petrol) ticareti yapan ve karasal bağlantısı olan ülkeler arasında daha fazladır.

Buna göre, aşağıda verilen ülkelerin hangisinde boru hatlarıyla ticaretin daha fazla yapıldığı söylenebilir?

- A) ABD - Norveç
- B) Türkiye - Azerbaycan
- C) Rusya - Kanada
- D) Hollanda - Almanya
- E) Fransa - Brezilya

6.

Bir ülkede veya bölgede herhangi bir ulaşım ağının gelişmesi öncelikle aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

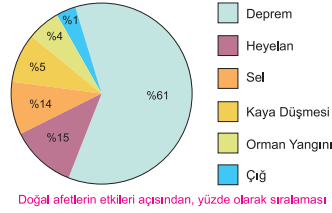
- A) Yer şekillerine
- B) İklim koşullarına
- C) Gelişmişlik düzeyine
- D) Maden miktarına
- E) Nüfus miktarına

29. Mikro Konu:

TÜRKİYE'DE DOĞAL AFETLER

- Türkiye'nin jeolojik, jeomorfolojik ve meteorolojik özelliklerinden dolayı birçok doğal afet görülmektedir. Bazı doğal afetler ise beşerî kaynaklıdır.
- Ülkemizde plansız kentleşme, yanlış arazi kullanımı, sanayileşme faaliyetleri gibi nedenlerden dolayı doğal afetler yaşanmaktadır.
- Ülkemizde en fazla görülen doğal afet jeolojik kökenli olan depremlerdir.

Türkiye'deki Başlıca Doğal Afetler

Türkiye'de Depremler

Türkiye Cebelitarık Boğazı'ndan Endonezya'ya kadar uzanan Alp-Himalaya kıvrım ve deprem kuşağı üzerinde yer alır.

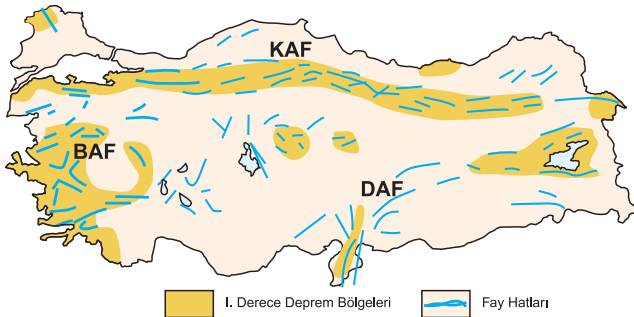
Ayrıca ülkemizin levha sınırları üzerinde de bulunması deprem faaliyetlerini artırmıştır.

Ülkemizde üç ana fay hattı bulunmaktadır. Bunlar;

Kuzey Anadolu Fay Hattı: Bu kuşak Çanakkale'den başlayıp Bingöl'e kadar uzanan ülkemizin kuzeyinden geçen fay hattıdır. İstanbul - Bolu - Balıkesir - Çorum - Tokat - Erzincan - Muş illeri bu hat üzerinde yer alır. Ülkemizde en şiddetli depremler bu hat üzerinde meydana gelmiştir.

Bati Anadolu Fay Hattı: Güney Marmara ve Ege Bölgesi'ni içine alan fay hattıdır. Horst graben yani kırılmayla oluşan bir hat olduğundan deprem sayısı fazla ancak şiddet biraz azdır. İzmir - Manisa - Kütahya - Denizli - Uşak gibi illeri kapsar.

Doğu Anadolu Fay Hattı: Ülkemizin güneyinden (Hatay) başlayıp Kahramanmaraş - Adıyaman - Malatya - Elazığ - Bingöl - Muş illerini içine alan fay hattıdır. Muş'da Kuzey Anadolu Fay Hattı ile birleşir.

Ülkemizde Meydana Gelen Depremlerden Bazıları ve Sonuçları

No	Tarih	Saat	Yer	Şiddet	Can Kaybı	Hasarlı Bina
1	09.08.1912	03:29	Mürefte (Tekirdağ)	7.3	216	5540
2	27.12.1939	01:57	Erzincan	7.9	32968	116720
3	20.12.1942	16:03	Erba (Tokat)	7.0	3000	32000
4	01.02.1944	05:22	Gerede - Çerkeş (Bolu)	7.2	3959	20865
5	17.09.1999	03:03	Marmara	7.4	16889	16649
6	23.10.2011	13:40	Van	7.1	644	68502
7	24.01.2020	20:55	Elazığ	6.8	41	14100

Türkiye'de Sel ve Taşkın

Ülkemizde depremlerden sonra en fazla can ve mal kaybına neden olan doğal afettir. İstatistiklere göre ülkemizde yılda ortalama 22 sel felaketi yaşanmaktadır. Hemen her bölgemizde sel ve taşkınlar yaşanmakla beraber en fazla Doğu Karadeniz'dedir (Rize, Trabzon, Ordu...). Sellenmeler daha çok kar erimelerine bağlı olarak ilkbahar mevsiminde olur. Sel felaketi sadece doğal nedenlere bağlı değildir. Bitki örtüsünün tahribi, çarpık kentleşme, yanlış arazi kullanımı gibi beşerî faaliyetler de etkili olmaktadır.

Türkiye'de Heyelanlar

- Ülkemizin yer şekillerinin dağlık ve engebeli olması nedeniyle heyelan sıkça görülebilmektedir.
- Özellikle dağlık olan Doğu Karadeniz kesiminde can ve mal kaybına neden olmaktadır.
- Karadeniz Bölgesi'nin yüzde 65'i heyelan riski altındadır.
- Heyelanların meydana gelmesinde yol ve tünel yapımı, yeni tarım alanlarının açılması, yamaç dengesinin bozulması gibi beşerî faktörler de etkilidir.
- Heyelandan korunmanın en önemli yolu bölgeye ya yerleşmek ya da bölgeyi terk etmektir.

Türkiye'de Erozyon

- Toprak yüzeyinin rüzgâr veya akarsu ile taşınmasıdır. Heyelan ile karıştırılmamalıdır.
- Erozyon olayının en önemli nedeni bitki örtüsünün tahribidir.
- Ülkemiz genel olarak erozyonun şiddetli olduğu bir ülke olmasının yanında kurak olan İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da daha fazladır.

Oluşturan Faktörler;	Önlemek için;
✓ Ormanların tahribi,	✓ Ağaçlandırma yapılmalı,
✓ Sağanak yağışlar,	✓ Anız yakılmamalı,
✓ Anız yakılması,	✓ Tarlalar eğime dik sürülmeli,
✓ Meraların tahribi,	✓ Nöbetleşe ekim yapılmalı.
✓ Nadas,	
✓ İklimin kurak olması.	

Türkiye'de Kuraklık

- Ülkemiz arazisinin yarısından fazlası yarı kuraktır. Özellikle yaz mevsiminde İç ve Güneydoğu Anadolu'da kuraklık yaşanmaktadır.
- Kuraklık sonucu kıtlık ve açlık yaşanır. Ancak ülkemizde bu boyutta bir kuraklık yaşanmamaktadır.
- Bazı yıllarda yaşanan kuraklık tarımsal verimde düşüklüğe neden olmaktadır. Bu durum ekonomik ve sosyal sorunlara yol açmaktadır.

Türkiye'de Çiğ

- Ülkemizde çiğ riskinin fazla olduğu yerlere Hakkâri, Muş, Bitlis, Artvin ve Rize illeri gibi dağlık ve engebeli yerler örnek verilebilir.
- Çiğ felaketinin en fazla yaşandığı aylar ocak (% 38), şubat (% 33) ve mart (% 19)'tır.
- Çiğ felaketiyle günümüze kadar yaklaşık 1000 civarında vatandaşımız hayatını kaybetmiştir.
- Çiğ kış mevsiminde özellikle ulaşımın aksamasına neden olmaktadır.
- Van Bahçesaray'da 4 ve 5 Şubat 2020'de meydana gelen çiğ felaketinde 41 kişi yaşamını yitirirken, 84 kişi de yaralandı.

TEST 1

1. Ülkemizde en fazla heyelan olayının Doğu Karadeniz'de görülmesinin nedenleri arasında;

- I. yağış miktarının fazla olması,
 - II. arazinin dağlık olması,
 - III. bitki örtüsünün cılız olması,
 - IV. toprakların verimsiz olması
- faktörlerinden hangileri yer almaktadır?**

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Aşağıdaki tabloda beş merkeze ait bazı bilgiler verilmiştir.

Merkez	Toplam yağış miktarı (mm)	Kayaç türü	Eğim değeri (%)
K	370	Kireç taşı	7
L	620	Kireç taşı	17
M	1430	Kuvars	25
N	1050	Granit	22
O	820	Jips	5

Buna göre, hangi merkezde erozyon şiddetinin daha fazla olacağı söylenebilir?

- A) K B) L C) M D) N E) O

3. Güneşli gün sayısının ve yaz kuraklığının fazla olduğu bölgelerde orman yangınları daha sık yaşanmaktadır.

Buna göre, aşağıdaki kentlerimizden hangisinde orman yangınlarının daha fazla yaşandığı söylenebilir?

- A) Trabzon B) Rize C) Muğla
D) Sivas E) Van

4. Türkiye'de aşağıdaki doğal afetlerden hangilerinde daha fazla can ve mal kaybı yaşanmaktadır?

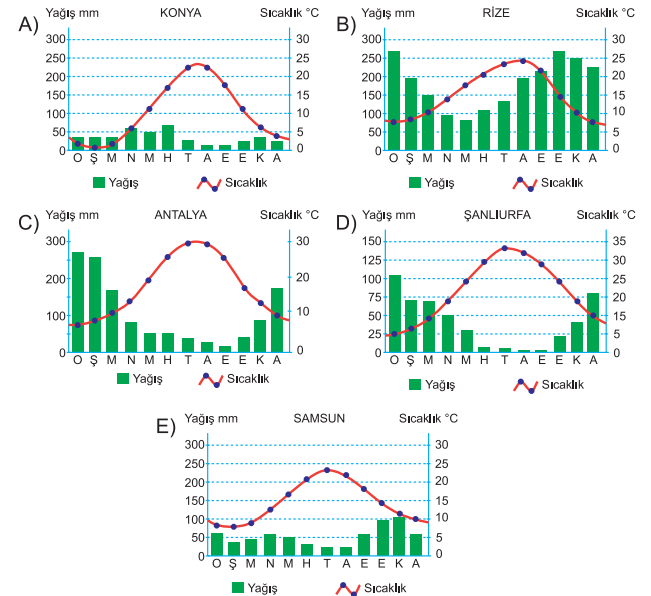
- A) Heyelan - sel - çığ
B) Deprem - heyelan - volkanik patlama
C) Deprem - kasırga - çığ
D) Deprem - sel - heyelan
E) Heyelan - hortum - kuraklık

5. Türkiye'de kuraklık riskinin en fazla Orta ve Güneydoğu Anadolu'da olmasının nedenleri arasında;

- I. yağış miktarının az olması,
 - II. buharlaşma şiddetinin fazla olması,
 - III. yaşlı araziye sahip olması,
 - IV. bitki örtüsü bakımından zengin olması
- faktörlerinden hangileri yer alır?**

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6. Aşağıda ülkemizde yer alan beş farklı kent iklim grafiklerinden hangisinde erozyon şiddetinin daha fazla olduğu söylenebilir?

04720189

1. İstanbul Valisi Küçükçekmece ve Başakşehir'de 21 kişinin hayatını kaybettiğini açıkladı. Başakşehir girişindeki bir tır garajındaki araçlar, sele kapılarak hava limanına gidiş yolunda sürüklendi. Hava limanına gidiş yolunu tamamen kapadı. Göl haline gelen yolda, bazı hususi araçlar da sele kapıldı.

İnternette...

Yukarıda verilen habere göre bu bölgede;

- I. altyapının zarar gördüğü,
- II. ulaşımın aksadığı,
- III. can ve mal kayıplarının yaşandığı,
- IV. binaların sular altında kaldığı

hangilerinin yaşandığı söylenemez?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız IV
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) III ve IV

2. Ülkemizde son yıllarda 1999 Marmara depremi hariç yaşanan can kayıplarının yaklaşık %60'nı seller oluşturmaktadır.

Ülkemizde, sel ve taşkınların daha fazla zarar vermesi aşağıdakilerden hangisiyle açıklanamaz?

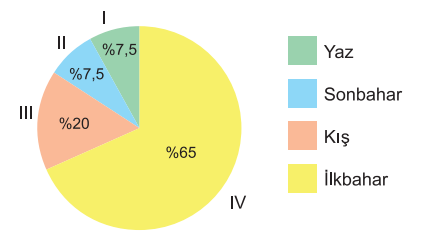
- A) Çarpık kentleşmenin görülmesi
- B) Halkın bilinçli olmaması
- C) Yerleşmelerin plansız olması
- D) Yağış miktarının artması
- E) Sanayi tesislerinin kent içinde kalması

3. Ülkemizde erozyonun şiddetli olarak görüldüğü bir bölgede aşağıdaki özelliklerden hangisi görülmez?

- A) Bitki örtüsü bakımından fakirdir.
- B) Toprak gevşek yapıdadır.
- C) Sıcaklık farkı fazladır.
- D) Toprakta fiziksel parçalanma fazladır.
- E) Yıllık yağış miktarı fazladır.

4. Yandaki grafikte ülkemizdeki sel ve taşkınların oluşumunun mevsimlere göre dağılışı verilmiştir.

Sel ve taşkınların en fazla ilkbahar mevsiminde görülmesinin temel nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Kış mevsiminde yağın karların erimesi
- B) İlkbahar yağışlarının daha fazla olması
- C) Tarımsal faaliyetlerin ilkbahar mevsiminde başlaması
- D) İlkbahar haricindeki mevsimlerde sıcaklığın az olması
- E) Arazi eğiminin ilkbahar mevsiminde daha fazla bozulması

5. 29 Eylül 2017 tarihinde Rize'nin Çayeli ilçesi Kaptanpaşa Köyü'nde şiddetli yağmurdan sonra sel ve heyelan oluşan bölgede bir evde mahsur kalanlara arama - kurtarma ekipleri sabah saatlerinde ulaştı.

Yukarıdaki fotoğrafta ve parçada Rize'de meydana gelen sel ve heyelan olayı verilmiştir.

Buna göre, sel ve heyelanların meydana gelmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenemez?

- A) Aşırı yağışlar
- B) Eğim ve engebe
- C) Bitki örtüsü
- D) Toprak yapısı
- E) Beşerî faaliyetler